

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1938.

Andra kammaren.

Nr 43.

Fredagen den 3 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren ankomna Kungl. Maj:ts brev:

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, tillbjuda Eder, ledamöter av riksdagens andra kammare, Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig!

Med djup tacksamhet för Försynens nåd meddela Vi Eder härigenom den glädjande underrättelsen, att Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten den 2 juni 1938 klockan 19.50 lyckligen blivit förlöst med en prinsessa, som kommer att i det heliga dopet erhålla namnet Desirée Elisabeth Sibylla och kallas Desirée.

Förvissade, att I med Oss och Vårt Kungl. Hus delen glädjen över denna lyckliga tilldragelse, förbliva Vi Eder med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågne. Stockholms slott den 3 juni 1938.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Uppläsningen härav åhördes av kammarens ledamöter stående.

Härefter yttrade herr **förste vice talmannen**: Herr talman! Jag anhåller, att kammaren i anledning av det upplästa kungl. brevet måtte uppdraga åt kammarens talman att till Hans Maj:t Konungen, Deras Kungl. Högheter Kronprinsen och Kronprinsessan samt de höga föräldrarna framföra kammarens lyckönskningar med anledning av den glädjande tilldragelsen.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt blev av kammaren bifallet; och beslöt kammaren tillika att lägga det upplästa brevet till handlingarna.

§ 2.

Justerades protokollet för den 28 nästlidna maj.

§ 3.

Anställdes gemensam omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 141 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

»Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 175, må till *bidrag till handelshamnar och farleder* för budgetåret 1938/39 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren beslutat att, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 175, till *bidrag till handels-*

Andra kammarens protokoll 1938. Nr 43.

1

hamnar och farleder för budgetåret 1938/39 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 450,000 kronor.»

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 67 Ja och 121 Nej, varjämte 6 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 84 Ja och 40 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 67 Ja och 121 Nej, sammanräkningen visade 151 Ja och 161 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

*Svar å
interpellation.*

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Sandler**, som anförde: Till svar å de spörsmål, herr Skoglund i interpellation av den 15 mars riktat till mig, får jag under hänvisning till i saken utfärdad kommuniké av den 21 februari förklara, att ärendet icke föranleder vidare åtgärd från regeringens sida.

Härpå yttrade

Herr Skoglund: Herr talman! Jag får tacka hans excellens för svaret, även om det ej var så särdeles klarläggande. Min interpellation framställdes såsom ett uttryck för den indignation, som hystes i vida kretsar i vårt land över att en främmande makts beskickning utnyttjade sin diplomatiska ställning till att förleda svenska ynglingar till handlingar, som enligt allmän uppfattning måste vara straffvärda och enligt underrättens utslag också ansetts straffbara. Mångas och min egen rättsuppfattning hade fordrat, att regeringens protest hos Sovjetunionens regering hade avfattats på ett sådant kategoriskt sätt, att varje dröjsmål med vederbörandes avresa varit omöjligt och otänkbart. Den positionen hade stått i sannaste överensstämmelse med vår uppfattning om diplomatiska representanters ovillkorliga förpliktelse mot det land, där de vistas. Jag är övertygad om att den svenske militärattachén i Moskva, som uppträtt på samma närgångna och förledande sätt som Rysslands i Stockholm, om man kunde ha tänkt sig något sådant, icke skulle ha fått stanna så länge som den ryske fick göra. Må detta vara, vad jag har att anföra i anledning av interpellationssvaret.

Härmed förklarades överläggningen avslutad.

§ 5.

*Ang. rätt för
svenskt aktie-
bolag att vid
taxering åtnjuta
avdrag
för avsättning
till konjunkturinveste-
ringsfond.*

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond jämte i ämnet väckta motioner.

Därvid anförde:

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Den kungl. proposition, som bevillningsutskottet har behandlat i detta betänkande nr 33, avlämnades till

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

riksdagen den 21 maj. Vid propositionens remiss till bevillningsutskottet tillät jag mig i denna kammare framhålla, att det måste bli förenat med mycket stora svårigheter att under den mycket korta tid, som stod utskottet till förfogande, behandla denna proposition. Det har också utskottet kunnat konstatera. Utskottet gör också uttalandet, att det har »mött svårigheter att med den synnerligen korta tid, som stått utskottet till buds för frågans prövning, bilda sig en bestämd uppfattning rörande lämpligheten att med svensk skattelagstiftning införliva beskattningsbestämmelser av den art, varom här är fråga».

Jag kan ej underlåta att vid detta tillfälle ännu en gång understryka det betänkliga i att regeringsförslag, som principiellt och även praktiskt äro så svårbedömliga som detta, framläggas så sent för riksdagen, att det blivit nödvändigt för det utskott som behandlat förslaget att göra en sådan reservation. Jag förstår fullkomligt, att det kan inträffa situationer, då varje regering måste, oavsett den tid som står till riksdagens förfogande, framlägga propositioner som äro betingade av alldeles särskilda omständigheter. Jag kan emellertid ej gå med på att det förslag som här föreligger är av den beskaffenheten, att det nödvändiggör en så brådskande behandling som här blivit nödvändig. Jag vill understryka, att det ligger något verkligt betänkligt i att riksdagen skall under de sista timmarna pressas att taga ståndpunkt till stora och betydelsefulla förslag, vilkas konsekvenser den ej fullt kan överblicka. Jag ser en fara även däri, att detta behandlingssätt måste både inom och utom riksdagen framkalla en känsla av att riksdagen egentligen är alldeles betydelselös, att det är tämligen likgiltigt, om man hinner på det sätt som grundlagen föreskriver behandla en proposition eller ej. Saken är på förhand avgjord. Ett sådant betraktelsesätt får man ej offra åt. Det är i detta fall ett intresse för alla parter, både för regering och för riksdag, att ett sådant betraktelsesätt ej vinner anslutning vare sig inom eller utom riksdagen. Det är nödvändigt, att riksdagen starkt håller på sin rätt att få ordentlig tid på sig att behandla och pröva de kungl. propositionerna. Det har ej varit möjligt i förevarande fall. Vilja vi bevara vårt styrelsesätt, måste vi vara angelägna om att slå vakt om det och se till, att det bevaras i anda och sanning. Man får icke tillåta några avsteg från de regler för frågornas behandling som äro utstakade i våra grundlagar.

Jag förmodar, att man här kommer att framhålla, att detta förslag är framlagt, därför att man anser det vara ett önskvärt komplement till det av riksdagen nyss fattade beslutet, som står i samband med den nya skattereformen om införandet i viss utsträckning av fri avskrivningsrätt för aktiebolags inventarier och maskiner. Även om jag kan godtaga detta argument, kan jag ej medge, att det har en sådan tyngd, att det nödvändiggjort ett framläggande av detta förslag till årets riksdag. Jag tror, att det ur alla synpunkter är bättre, om man dröjer något eller kanske några år med att gå vidare på den väg, på vilken vi slagit in genom den fria avskrivningsrättens införande. Jag är själv — och det framhöll jag i debatten här i förrgår — en varm anhängare av förslaget om en fri avskrivningsrätt, och jag hälsade det som en stor fördel, att Kungl. Maj:t framlagt det förslag som riksdagen i förrgår antog. Men jag tror, att det är klokt, att man i fortsättningen går fram med en viss försiktighet, att man låter detta nya förslag träda ut i den praktiska tillämpningen och ser hur det verkar, innan man går vidare. Denna synpunkt har varit vägledande både för regeringen och riksdagen, när det gällt mycket viktiga avsnitt av den fria avskrivningsrätten. Det är många — och jag hör till dem — som anse, att det varit önskvärt, om man kunnat gå längre i fråga om den fria avskrivningsrätten och tillerkänna även fysiska näringsidkare en sådan rätt. Men

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

det har ansetts klokt att gå fram steg för steg, och det menar jag, att man kunde ha gjort även i detta fall.

Jag har ytterligare ett skäl för denna uppfattning, och det är det, att jag tror, att man väsentligen överskattat betydelsen av det förslag som här föreligger. Det är mycket möjligt, att det under vissa omständigheter skulle komma att medföra, att bolagen stimulerades till avsättningar till konjunkturinvesteringsfonder, som under en lågkonjunktur kunde tagas i bruk, varmed skulle åstadkommas en viss konjunkturutjämning. Men jag tror, att det är ett så begränsat antal företag som skulle kunna genomföra en sådan åtgärd, att man ej får överskatta betydelsen av densamma. Det yttrades vid frågans behandling i bevillningsutskottet av en industriman som tillhör utskottet, att egentligen endast sådana stora företag, som i vissa situationer kunna råka ut för »katastrofalt stora vinster», kunna i någon större utsträckning använda denna rätt till skattefria avsättningar till konjunkturinvesteringsfond. Om denna synpunkt är riktig, följer därav, att det övervägande flertalet av landets bolag ej komma att kunna i någon nämnvärd utsträckning begagna sig av denna rätt. Det hindrar ej, att saken i och för sig kan vara värdefull, och när nu förslag har framlagts, har man inom utskottet till sist enats om att detta ändå kunde vara värt att prövas. Med den reservation som utskottet måst göra med avseende på den knappa tiden för frågans behandling har man alltså tillstyrkt förslaget. Man har velat starkt betona, att det får betraktas som ett experiment, vars verkningar man får försöka utröna snarast möjligt, och regeeringen bör ha sin uppmärksamhet riktad härpå. Slår det väl ut, skola alla hälsa detta med tillfredsställelse, och då bör man gå vidare. Blir det intet resultat under de närmaste åren, bör det kanske ej föranleda, att man utan vidare slopar förslaget eller överger tanken, därför att enligt min uppfattning kommer reformen att starta under en ganska ogynnsam konjunktur. Det hade ställt sig väsentligt annorlunda, om denna rätt till avsättningar till konjunkturinvesteringsfond hade kommit i tillämpning några år tidigare. Nu kommer det att tillämpas vid en tidpunkt, då bolagen av flera anledningar sannolikt äro mindre hågade för dylika avsättningar. Den restriktion, som ligger i själva förslaget och som jag i och för sig finner alldeles naturlig, nämligen att det måste ligga i regeringens hand att avgöra, när dessa fonder skola tagas i anspråk, kommer att avhålla många företag från att göra dylika avsättningar till en investeringsfond, därför att risk föreligger, att om ett belopp, större eller mindre, avsättes och sedan ej kan tagas i bruk eller får tagas i bruk under den tidrymd, man i propositionen avsett, så följer därav, att när denna tidrymd är ute, inträder för bolaget den uppskjutna skatteskuldigheten för detta belopp. Det kan då komma vid en tidpunkt, när det ur bolagets synpunkt är mindre önskvärt. Denna risk kommer sannolikt att verka återhållande. Men framför allt kommer den omständigheten att verka återhållande, att förslaget kommer ut i praktisk tillämpning vid en tidpunkt, då av många tecken att döma högkonjunkturen är passerad och vi befinna oss på väg mot en försämrad konjunktur.

Utskottet har som sagt enats om att man bör göra ett försök och pröva det framlagda förslaget. Jag vill vitsorda, att såvitt man kunnat finna vid den mycket summariska behandling, som utskottet har kunnat ägna förslaget, är detta i tekniskt hänseende fullt tillfredsställande. Utskottet har emellertid gjort en del ändringar i propositionen. Först och främst har utskottet på grund av en del i båda kamrarna väckta motioner ansett, att rätten till avsättningar till en konjunkturinvesteringsfond bör ej endast tillkomma bolag utan även ekonomiska föreningar. Det är närmast med tanke på lantbrukets

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

numera mycket betydelsefulla ekonomiska föreningar, som denna ändring är vidtagen. Vidare har utskottet med anledning av ett par andra motioner gjort vissa uttalanden, som jag tror på ett par punkter äro värdefulla komplement till förslaget. Framför allt skulle jag vilja understryka, vad utskottet yttrat i anledning av en i första kammaren av herr Nordenson väckt motion. Denna har tagit sikte på att tillämpningen av denna lag skall göras generell och ej, som i propositionen förutsattes, kunna begränsas endast till företag av viss beskaffenhet. Utskottet har ej velat göra någon ändring i propositionen i denna punkt men har understrukit, att det är önskvärt, att tillämpningen av denna rätt blir så allmän som möjligt och att det endast undantagsvis bör förekomma, att rätten begränsas till vissa företag eller till företag av viss beskaffenhet.

Herr talman, jag har velat särskilt understryka vad jag i början av mitt anförande yttrade, och jag har därutöver intet annat att tillägga, än att jag hoppas, att det förslag som nu kommer att av riksdagen bifallas måtte åtminstone i någon utsträckning komma till avsett gagn. Det är alldeles uppenbart, att man bör betrakta förslaget som ett tillmötesgående mot näringslivet, och för varje sådant tillmötesgående är naturligtvis näringslivet tackamt. Men det är klart, att detta förslag står i nära samband med konjunkturpolitiken i övrigt och även bör bedömas ur den synpunkten som en strävan till utjämning av konjunkturerna.

Jag beklagar endast ännu en gång, att detta förslag ej framlagts tidigare för riksdagen. Enligt de upplysningar jag fått grundar sig förslaget på en promemoria från Sveriges industriförbund, som inlämnats till regeringen i januari månad. Initiativet till denna lagstiftning har tagits av regeringen, och efter förhandlingar med representanter för industriförbundet har redan i början av detta år denna promemoria avlämnats från industriförbundet. Det är då mycket beklagligt, att denna sak ej kunnat komma fram tidigare till behandling, så att riksdagen ej behövt på denna sista arbetsdag avgöra ett förslag, som både till sina principer och sin praktiska innebörd är av en betydande räckvidd.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Lundberg*.

Herr **Hagberg** i Malmö: Tillsammans med herr Velander i första kammaren har jag till detta utskottsutlåtande fogat en blank reservation. Jag skall be att i anslutning till densamma få yttra några ord.

Då regeringen tog initiativ i denna fråga, hälsades detta enligt vad jag tror mig veta med en viss tillfredsställelse från näringslivets sida. Den organisation, som närmast kom i betraktande, nämligen Sveriges industriförbund, deklarerade också sin förståelse för den grundtanke, som bar upp detta förslag. Att denna förståelse och denna tillfredsställelse sedermera ansenligt minskades, när man tog del av förslaget i den utformning, det senare fick, är ganska begripligt. Förslaget gav i den form det framlades icke vad man tidigare hade haft anledning att räkna med.

Det var särskilt de i § 3 ifrågasatta bestämmelserna, som framkallade betänkligheter. Som kammarens ledamöter helt visst ha sett, heter det i denna paragraf: »Konjunkturinvesteringsfond må jämlikt denna förordning tagas i anspråk endast under sådant beskattningsår, som av Kungl. Maj:t genom särskilt beslut bestämmes under hänsynstagande till att dylika fonders användning må kunna bidraga till en utjämning av konjunkturförhållandena i riket.» Vidare förekommer i denna paragraf följande moment: »Beslut av Kungl Maj:t

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

som nu sagts må avse företag av alla slag eller företag eller verksamhet av viss beskaffenhet.» Det är ju ganska uppenbart, att här lagts i Kungl. Maj:ts hand ett bemyndigande med så ytterligt omfattande konsekvenser, att man inom näringslivet måste ställa sig tveksam. Jag föreställer mig, att en anledning till att kammarrätten för sin del bestämt har avstyrkt hela lagstiftningen just är vissa betänkligheter mot detta stadgande i § 3. Bevillningsutskottet har för sin del också tillkännagivit sin anslutning till denna tveksamhet, då utskottet på ett ganska anmärkningsvärt sätt har fäst uppmärksamheten på en motion, som väckts i första kammaren av herr Nordenson. Utskottet har velat framhålla att det anser »att en inskränkning av medgivandet att använda fonderna i enlighet med deras ändamål till företag av vissa slag eller verksamhet av viss beskaffenhet endast undantagsvis bör förekomma, nämligen för sådana företag eller sådan verksamhet, som i fråga om sin konjunkturutveckling intaga en utpräglad särställning». Jag föreställer mig, att Kungl. Maj:t har all anledning att ge akt på vad bevillningsutskottet under denna ganska kategoriska form har ansett sig böra påpeka.

Anledningen till att jag ansett mig böra avge en blank reservation är emellertid icke enbart eller i första hand dessa omständigheter. Anledningen är, herr talman, att jag inte har kunnat undgå att reagera mot det sätt, på vilket hela detta omfattande och till sina konsekvenser betydelsefulla förslag har presenterats riksdagen. Ärendet har, som bevillningsutskottets ärade ordförande för ett ögonblick sedan påpekade, forceerats fram under former, som onekligen äro och i varje fall tidigare varit ganska ovanliga inom riksdagsarbetet. Bevillningsutskottet har ju även funnit sig föranlåtet att framhålla, att det »för utskottet mött svårigheter att med den synnerligen korta tid, som stått utskottet till buds för frågans prövning, bilda sig en bestämd uppfattning rörande lämpligheten att med svensk skattelagstiftning införliva beskattningsbestämmelser av den art, varom här är fråga». Detta är ju ett ganska anmärkningsvärt uttalande i ett utskottsutlåtande.

Men därutöver, herr talman, ha de organisationer och institutioner, som ha blivit hörda i detta ärende, icke haft nödig tid till sitt förfogande för att kunna bilda sig en uppfattning i frågan. Jag vill för kammarens ledamöter påpeka vad kommerskollegium skriver: »Den korta remisstiden har för kollegium omöjliggjort att på samtliga punkter med erforderlig grundlighet granska förslagens detaljer. Det torde ligga i sakens natur, att i åtskilliga hänseenden tvekan måste råda om bästa sättet att i praktiken genomföra de nya principer, som här äro avsedda att vinna tillämpning.» Sveriges industriförbund, som ju i detta avseende närmast företräder näringslivet, yttrar: »Förbundet vill framhålla, att den ytterligt korta tid, som stått till buds för förslagens granskning, självfallet icke tillåtit ett inträngande i förslagens alla detaljer.»

I ett ärende, rörande vilket myndigheter och organisationer lägga i dagen en sådan tveksamhet, skall nu i riksdagens allra sista timme beslut fattas. Den granskning av ärendet, som har ägt rum i bevillningsutskottet, har dessutom enligt min mening varit ytterligt summarisk. Hela detta omfattande förslag har endast ägnats en eller annan timmes handläggning. Det är ju så, herr talman, att riksdagen och framför allt utskotten trots allt gnäll i motsatt riktning dock alltjämt hävda sin rätt att med saklig omsikt och kunnig detaljgranskning behandla föreliggande frågor. Jag tror, att man inom utskotten alltjämt nedlägger ett mycket omfattande arbete för att sätta sig in i de förslag, som man har att behandla, och bilda sig en grundlig uppfattning om desamma för att vid tillfälle presentera dem för kamrarna i ett väl utrett och förberett skick. Det är emellertid, herr talman, uppenbart, att det är omöjligt för ett utskott

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

att ägna en mera ingående granskning åt ett förslag, som presenteras under de former, som här skett.

Jag vill erinra om, att den kungl. propositionen är dagtecknad den 20 maj; bevillningsutskottet fick den den 21 maj, och utskottsutlåtandet är dagtecknat den 31 maj. Därav följer, att det nätt och jämnt har varit möjligt att iakttaga gällande bestämmelser rörande rättigheten för kamrarnas ledamöter att avgiva motioner i anslutning till en kungl. proposition. Jag tycker inte, att detta förfaringssätt vittnar om någon synnerlig hänsyn till kamrarnas ledamöter. Jag har som sagt den meningen, att den granskning, som utskotten bestå såväl kungl. propositioner som motioner, är god och grundlig och förtjänt av ett högt betyg. Men om denna i vårt riksdagsarbete mycket värdefulla tradition skall kunna upprätthållas, bör ju i varje fall regeringen se till, att förslag, som hänvisas till utskotten, komma dit i något så när god tid, så att man slipper den hets och forcering, som i detta fall liksom i en del andra fall mot slutet av riksdagen måst komma till synes. Enligt min mening får riksdagens befattning med viktiga reformplaner inte göras till en tom formalitet. Om man får sig förelagt ett omfattande lagförslag till behandling och måste klara av det på en eller två timmar, är hela proceduren ganska meningslös.

Regeringen har i olika avseenden under denna riksdag pressat riksdagen till avgöranden, som säkerligen icke hava föregåtts av nödigt förarbete i utskotten. Denna fråga är endast en bland åtskilliga andra, ehuru jag gärna vill medge, att den kanske är det mest flagranta exemplet på de metoder — om jag så får säga — som på sistone ha introducerats. Jag tror att man på många håll inom kamrarna ha samma uppfattning som jag och åtskilliga av mina meningsfränder hysa, nämligen att skall det vara någon mening med riksdagens behandling av viktiga förslag, måste de komma i så pass god tid, att de utskott, som ha att behandla dem, åtminstone ha någon möjlighet att bilda sig en uppfattning om frågorna. Beträffande den föreliggande frågan har jag den meningen, att utskottet borde ha anmält, att det med hänsyn till den ytterligt knappa tid, som stod till förfogande, beslutat återremittera propositionen. Så har emellertid inte skett. Bevillningsutskottet har underkastat den en ytterligt summarisk granskning och har tillstyrkt densamma. Jag skall inte, herr talman, yrka avslag på bevillningsutskottets hemställan, dels därför att jag anser, att den grundtanke, som bär upp förslaget, är ganska tilltalande, och dels därför att det dock endast gäller en till tiden begränsad lagstiftning. Jag har emellertid icke kunnat underlåta att vid detta tillfälle ge uttryck åt en mening, som jag tror delas av rätt många ledamöter av denna kammare.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herrar *Kyling, Leffler, Hansson* i Vännäsby, *Henriksson, Thorell* och *Lithander*.

Herr Bagge: Herr talman! I anslutning till vad bevillningsutskottets ordförande har anfört och även till vad den senaste ärade talaren har meddelat skall jag be att få understryka, att det sätt, på vilket Kungl. Maj:t i detta fall har behandlat riksdagen, endast är ett särskilt flagrant exempel bland många, hur Kungl. Maj:t genom att vid denna riksdag avge viktiga propositioner orimligt sent har försvårat riksdagens arbete på ett synnerligen betänkligt sätt. Mot detta har jag vid upprepade tillfällen protesterat så gott jag kunnat, naturligtvis utan det ringaste resultat. Jag vill bara erinra om vad som anförts beträffande behandlingen av arbetslöshetspropositionerna, propositionerna om beredskapsstätt och semesterlag och nu senast den föreliggande

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)
 propositionen, som vi ha fått i allra sista stund. Detta är det sätt, varpå i detta land Kungl. Maj:ts regering underlättar oppositionens arbete och överhuvud taget en vederhäftig granskning av ärendena. Jag frågar, om detta vittnar om den omsorg om den verkliga demokratin här i landet, om vilken man eljest för mycket vackra talesätt på läpparna.

Häruti instämde herrar *Sandström* och *Lithander*.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Vad beträffar herr Bagges allmänna reflexioner rörande de senkomna propositionerna har ju denna sak förut varit föremål för diskussion i kammaren. Om jag inte missminner mig har statsministern i hög grad beklagat, att propositioner på grund av omständigheternas makt ha kommit att avlämnas så sent, men samtidigt förklarat, att frågorna ha varit av så stor vikt, att detta inte hade kunnat undvikas, även om det hade varit önskvärt. Jag skall inte trots herr Bagges inlägg ta upp en allmän diskussion om de övriga propositionerna utan endast säga några ord om den som vi nu behandla, därför att det i detta fall är jag som är ansvarig. Jag skulle emellertid vilja tillägga, att det finns ingen inom regeringen, som inte skulle önska, att arbetet med propositionerna kunde bedrivas på ett sådant sätt, att man blev färdig med dem tidigare, och olika anstalter ha också vidtagits för att arbetet under höstens lopp skall kunna leda till ett snabbare resultat. Huruvida det i fortsättningen skall kunna lyckas bättre än hittills vågar jag inte med bestämdhet yttra mig om, men jag hoppas det.

Beträffande den föreliggande propositionen råda emellertid särskilda förhållanden, och jag tror, att jag måste orientera kammarens ledamöter om vad som ligger bakom densamma. Det torde inte vara obekant, att denna proposition haft sitt ursprung i samtal, som på regeringens initiativ förts med representanter för, som det heter, det svenska näringslivet, d. v. s. den del av näringslivet som är organiserad inom Sveriges industriförbund. När uppslaget till dessa samtal tillkommit, var det inte preciserat, att överläggningarna skulle gälla just den fråga, som propositionen och utskottsutlåtandet beröra.

Det var en allmän diskussion, om det skulle kunna vara möjligt för det enskilda näringslivet att i likhet med vad man försökt inom det statliga samla investeringsobjekt till en lågkonjunktur för att på det sättet försöka utjämna arbetstillgången. Det som i början framhölls såsom en stimulerande faktor för det enskilda näringslivet var övervägandet av olika slag av skattelättnader, t. ex. att mot att det gjordes investeringar i viss omfattning skulle man kunna tänka sig en sänkning eller t. o. m. helt borttagande under vissa år av bolagsbeskattningen — mot att industrien investerade så och så många gånger större belopp. Dessa planer, som ju voro i vissa hänseenden mycket mera långtgående, mötte tveksamhet på grund av deras svåröverskådliga karaktär, och från näringslivets representanter framförde man i stället avgjort det önskemålet, som här upptagits, nämligen att avsättningar till en konjunkturinvesteringsfond skulle kunna bli skattefria. Emellertid, och det är det som jag tror jag måste meddela kammaren, även på denna punkt visade det sig, att hos åtskilliga bland de deltagande rådde en stor tveksamhet, och när förslaget kom fram från industriförbundet i den form, som här har omnämnts, var det åtföljt av ganska betydande reservationer.

Alltså, redan vid första framläggandet inför regeringen av detta förslag kunde tveksamhet råda, om det överhuvud var lönt att komma fram med förslaget. Då dessutom detta förslag på vissa punkter innehöll sådana bestämmelser, att det såvitt jag kan förstå icke var godtagbart från statsmakternas

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

sida, därför att det hade lämnat ett ofantligt mycket större utrymme åt de missbruk, om vilka kammarrätten i sitt yttrande talar, och som är den ena av anledningarna till att kammarrätten avstyrkt även det nu framlagda, mycket försiktiga förslaget, — inför ett sådant läge var det icke att undra på, att man även inom regeringen länge tvekade, om det skulle vara lönt att komma fram med ett förslag. När så därtill alla arbetskrafter voro upptagna med utarbetande av den stora skattepropositionen och med dess behandling, drog det ganska lång tid om, innan man — jag erkänner det — under en mycket sen del av riksdagen kunde ta upp frågan, huruvida man icke ändå skulle kunna övervinna sina betänkligheter. Och efter den tveksamhet, som tog sig uttryck i utskottet, får väl ingen förundra sig över, att den även fanns hos regeringen. Men trots dessa betänkligheter har förslaget blivit framlagt, och jag må erkänna att jag känner mig ganska mycket stärkt i min tro på att det var riktigt, när jag nu finner, att även de, som dels ansett det tvivelaktigt hur mycket värde som kunde ligga i detta förslag, och dels jag skulle vilja säga nästan lidelsefullt reagerat emot att förslaget kommit för sent, ändock icke av dessa sina motiv kunnat förmå sig till att säga blankt nej, utan mena, att trots allt är det värt att göra ett försök.

Man får komma ihåg, att det är icke mycken mening i att säga, som utskottets ordförande, att det hade varit lika gott att vänta ett eller ett par år. Skall denna tanke kunna förverkligas inför en, som vi väl ändock tänka oss, icke alltför avlägsen lågkonjunktur, hade det varit mycket mera önskvärt, att förslaget hade kommit fram redan vid förra årets riksdag, så att man redan vid 1938 års bokslut kunde ha gjort dylika avsättningar. Nu kan man icke göra det förrän 1939, inför en stundande lågkonjunktur. Det är icke mycken mening i att säga, att det kan skjutas ytterligare på saken, så att sådana avsättningar skulle kunna göras till 1940 eller 1941, då efter alla tecken att döma vi ha en sämre konjunktur, vid vilken just dessa investeringar skulle komma till användning. Jag vill på detta sätt ha förklarat, att den tveksamhet, som tagit sig uttryck i utskottet, har icke saknats hos regeringen, men vi ha på samma sätt, på samma skäl som utskottsmajoriteten kommit till den uppfattningen, att det ändock kunde föreligga en viss anledning att göra detta försök.

Jag skall icke sluta utan att ändock, trots allt, uttala en viss förvåning över, att man med sådan skärpa från de talare, som uppträtt, nu vänt sig emot förslaget. Om man menar, att saken ändock är nyttig, borde väl detta ha tagit sig uttryck litet grand även i känslorna för syftet. Det kan väl ändå icke vara på det sättet, att man verkligen tror, att förslaget är så underhaltigt, att det egentligen borde ha avslagits. Utskottets ordförande vågade t. o. m. förklara, att man på den korta tid som förelegat hade haft möjlighet att komma till den uppfattningen, att det i tekniskt hänseende icke kan göras några invändningar däremot. Kan man icke göra det i tekniskt hänseende, så är det svårt att förstå, vilka stora ytterligare utredningar rörande den praktiska effekten, som bort äga rum inom utskottet. Det förefaller mig sålunda, som om det funnes skäl att i denna situation — där jag villigt erkänner, att det är beklagligt att vi icke ha kunnat besluta oss att tidigare komma fram med förslaget — utan alltför mycket beskyllningar mot varandra försöka göra något, som väl i grund och botten de flesta anse vara till näringslivets fromma.

Herr Bagge, som nu för kort genmäle erhöll ordet, yttrade: Herr talman! Jag vill bara påpeka, att regeringen har ju haft ofantligt mycket längre tid att vara tveksam än utskottet. Om regeringen har haft tid att vara tveksam

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

i tre eller fyra månader, har utskottet haft tid att vara tveksamt i tio dagar. Att vi icke känna någon trygghet för att man trängt in i ämnet på ett sätt som är försvarligt är under sådana förhållanden knappast underligt. Det finns icke tillräcklig garanti för att våra förtroendemän ha kunnat intränga i detta viktiga ärende på det sätt de skulle velat. Själv har jag icke haft någon tid att närmare studera denna sak, utan har måst lita på utskottets utlåtande. Vidare anförde

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Jag skulle icke ha begärt ordet, om debatten stannat vid vad bevillningsutskottets ordförande hade att säga i sitt anförande. Men när man av de följande anförandena lätt kan bibringas den uppfattningen, att bevillningsutskottet överhuvud saknat varje möjlighet att gå in i ett bedömande av denna sak och, att man överhuvud icke kunnat göra några försök att tränga in i detaljerna, har jag ansett mig böra till kammarens protokoll få antecknat — särskilt till bemötande av vad herr Hagberg här anförde — att det har icke blott varit möjligt att motionera, det har också varit möjligt för de motionärer, vilka förfäktat den synpunkt som herr Hagberg särskilt underströk, att vid bordet i bevillningsutskottet framföra sina synpunkter, och det på ett sätt, som i viss del kommit att avspeglas i bevillningsutskottets motivering.

Det är klart — därom råder ingen tvekan —, att det hade varit lyckligt, om vi hade fått denna proposition vid en tidigare tidpunkt. Det är klart, såsom utskottet säger, att det har icke varit möjligt att överskåda detta ärende på det sätt som hade varit önskligt, och detta gäller icke minst i de detaljer som beröra kontrollen, där man ju har en liten känsla av, att den kanske icke överallt är övertygande. Det är också på det sättet, att det nog är riktigt, som utskottets ordförande framhåller, nämligen att kanske de som främst önska denna reform, överskatta den, och att den icke kommer att fylla den stora uppgift, som man kanske på visst håll tänkt sig.

Men på en punkt torde dock detta förslag komma att ha en avsevärd betydelse, och det är icke minst för den punktens skull som bevillningsutskottet så pass enhälligt har gått in för ett tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag. Jag syftar här på konjunkturinvesteringsfonden för byggnader och den möjlighet till nedskrivning av dessa, som beredes under en kris, en nedskrivning som icke varit förenlig med den fria avskrivningsrätt, som ingick i det förslag vi hade att behandla för några dagar sedan. Jag understryker helt den tveksamhet, som har rått i utskottet, men jag vill också ha framhållet, att utskottet har försökt att tränga in i ärendet så långt som det stått i vår förmåga, och härvid ha vi kommit till det resultatet, att det dock finns så mycket av värde i det föreliggande förslaget, att det är lönt — särskilt i fråga om avsättningar till byggnader — att göra ett försök. Därför har utskottet ansett sig böra tillstyrka det. Ty om denna lagstiftning icke kan komma till nu, när vi kanske stå vid själva gränsen till en konjunktursvängning, kan detta aldrig bli annat än en lagstiftning på papperet. Kan icke denna lagstiftning komma till stånd nu, då förefaller det mig, som om den till nästa år eller året därpå hade föga eller intet värde. Den väg som vi då skulle komma att gå bleve väl den som utvecklats i folkpartimotionen i första kammaren. Och jag är övertygad om, att om det hade gällt ett förslag av den karaktären, som på samma sätt förelagts riksdagen, hade det varit lika svårt att tränga in i det och komma till ett resultat utan tveksamhet, som i fråga om den nu föreliggande propositionen.

Jag har ansett mig, herr talman, när man gjort så stor affär av denna sak,

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

böra inlägga denna gensaga. Jag understryker ännu en gång, att om det hade stannat vid vad utskottets ordförande här har sagt, skulle jag icke haft någon anledning att taga till orda.

Herr **Hagberg** i Malmö, som nu för kort genmäle erhöll ordet, anförde: Herr talman! Herr Olsson i Gävle har framhållit, att tiden visserligen var knapp, men att det icke dess mindre varit möjligt att framföra motioner. Ja, det skulle ju bara fattats, herr talman, att man även åsidosatt de klara stadganden, som förefinnas rörande kammarledamots motionsrätt! Vad frågan i övrigt beträffar skulle jag vilja framhålla, att tiden varit så knapp, att dessa motioner icke hunnit tryckas, utan presenterats för utskottet i stenciltryck omedelbart innan avgörandet skulle ske.

Herr **Olsson** i Gävle, som jämväl för kort genmäle erhöll ordet, yttrade: Herr talman! Att tolka mitt yttrande på det sätt, som herr Hagberg gjorde, finner jag vara orimligt. Jag menar, att det har funnits möjlighet för dem som ha andra synpunkter, att göra dem gällande. Och vad det gäller den sista anmärkningen, att motionerna icke varit tryckta, utan stencilerade, har detta under de 17 år jag tillhört bevillningsutskottet förekommit oändligt många gånger, då man haft mindre brådska än t. o. m. nu.

Härpå anförde:

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Herr statsrådet var förvånad över den kraftiga kritik som kommit fram, men jag tror att kritiken är välbefogad, och jag tror också, att den har vunnit anslutning i mycket vida kretsar. Det framgick också av finansministerns anförande, att han ingalunda ville försvara detta tillvägagångssätt, och jag tillåter mig uttala den förhoppningen, att denna debatt åtminstone skall ha den verkan med sig, att ett sådant tillvägagångssätt icke upprepas, det får helt enkelt icke upprepas, om riksdagen vill hålla på sin rätt, om regeringen vill respektera den, och om båda statsmakterna tillsammans äro angelägna om att sörja för att principerna för vårt styrelsesätt bevaras. Det är det vi velat stryka under, och vi ha velat göra det så kraftigt som möjligt.

Vad sedan herr statsrådet yttrade om kritiken mot själva propositionen förvånar mig i någon mån, ty såvitt jag kunnat uppfatta yttrandet, var detta mest ett kringgående, och när herr statsrådet själv medgav så oförbehållsamt, att tveksamheten inom regeringen varit stor och att man därför vilat på hanen så länge, tycker jag icke mycket behöver tilläggas i denna debatt.

Nu säger herr statsrådet till sist — vilket egentligen var det enda argument som kom fram från hans sida, — att när i alla fall utskottet ändå har kunnat övervinna sin tveksamhet, då betyder väl detta, att man i själva verket ändock tror något på förslaget. Jag har för min del ärligt och uppriktigt deklarerat, huru jag ser på denna sak. Jag vitsordar den goda tanke, som ligger bakom; jag tror emellertid icke att detta förslag, när det kommer ut i verkligheten, kommer att få tillnärmelsevis den betydelse man tänkt sig. Det kommer att få betydelse endast för ett mycket begränsat antal företag. Hade man haft mera tid på sig, hade man kanske kunnat — här är icke fråga om bara den tekniska utformningen, utan om det sakliga innehållet — man hade kanske kunnat ge förslaget en sådan utformning, att det kunnat få större nytta. Det har jag velat understryka.

Till sist vill jag säga, att herr statsrådet icke skall tro, att denna enhällighet om förslaget, sådant det föreligger, betyder, att man utan vidare har re-

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

signerat, utan förhållandet var det, att inom utskottet fanns en stark minoritet, som ansåg, att detta förslag icke borde i år tagas upp till behandling. När detta yrkande avlogs, ansågo vi, som tillhörde minoriteten, att det var vår skyldighet att söka bidra till att förslaget, när det ändock skulle komma inför riksdagen, fick en så god utformning som möjligt. Det är skälet till vår medverkan, och därav behöves icke dragas några vidare slutsatser än vad som ligger i själva faktum.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Jag skall icke taga upp någon debatt om, huruvida det är ett verkligt försvarbart sätt att sköta en opposition, som man anser vara befogad, när man förklarar sig anse förslaget vara av så litet värde, och man dessutom anser, att överhuvud ett godkännande av förslaget är av sådan principiell skada för riksdagens rätt att sakligt pröva ärendena. Då förefaller det mig, som om det varit en enkel gärd åt den egna uppfattningen att klart säga ifrån, att detta vill man icke vara med om. När jag dragit den slutsatsen, att det även bland utskottsreservanterna måste hava funnits en ganska stark känsla för att man icke ville avvara detta förslag, så tror jag, att jag dragit en riktig slutsats.

Med anledning av herr Andersons generella yttrande om att riksdagen skulle försättas i denna situation, vill jag nämna, att jag har under mina riksdagsår varit med om många tillfällen, då riksdagen på ett mycket hastigare sätt än nu på grund av kungliga propositioner fått lov att fatta beslut. Det har helt enkelt berott på ett bedömande av huru viktig saken är och huru brådskande den är. Jag menar alltså, att hela denna sak kan icke skiljas ut genom några generella uttalanden om att en riksdag icke i sista timmen skall behöva taga upp en proposition till behandling och beslut. Om saken är tillräckligt viktig, har riksdagen aldrig vägrat att göra detta. Kungl. Maj:t har kunnat vara tveksam, och riksdagen har kunnat vara tveksam, men har man funnit saken tillräckligt värdefull, så har man ändå sagt ja. Detta hindrar icke, jag upprepar det, att det ändå finns anledning att från regeringens sida försöka göra allt som kan göras för att undvika situationer, där meningarna kunna bli delade, om saken är av den vikt, att man bör kunna komma fram med en proposition i ärendet.

För att avsluta detta i en litet annan ton: kammaren har kanske observerat, att huru svårt det än kan vara att bedöma en sådan sak som denna, huru avvissande man än inom utskottet har ställt sig emot möjligheten att på en begränsad tid kunna bedöma den kungliga propositionen, har man ändå ansett sig kunna så väl bedöma saken, att man vågat sig på att göra en utvidgning av propositionens förslag. Där vi icke vågat oss på att gå längre än till aktiebolag, har man nämligen föreslagit, att lagen skall utsträckas att avse även ekonomiska föreningar — utan någon utredning.

Herr **Johanson** i Huskvarna: Herr talman! Då jag sympatiserar med propositionens syfte, har jag trots den korta tid, vi haft till förfogande, icke velat motsätta mig genomförandet av det föreliggande förslaget. Jag yttrade emellertid inom bevillningsutskottet, och jag vill upprepa det här, att det är en punkt, där jag känt mig åtskilligt tveksam, och det gäller frågan, huru detta förslags genomförande skulle komma att verka särskilt i vissa industrikommuner, med avseende på det kommunala skatteunderlaget, för den händelse större avsättningar till denna fond skulle komma att verkställas. Jag är icke fullt klar på detta, och därför har det icke fått utgöra skäl för mig att gå emot propositionen, men jag har i varje fall känt mig osäker på denna punkt.

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

Sedan vill jag även framhålla, att den motion, som i första kammaren väckts av herr Roos m. fl., pekar på en utväg, som enligt min åsikt Kungl. Maj:t i fortsättningen kan ha anledning att pröva. Jag tänker då särskilt på sådana företag, som tillverka standardartiklar, vilka utan skada eller förlust kunna lagras. Beträffande dessa föreligger det stor anledning att reflektera på den utväg, som herr Roos anvisat, nämligen att ekonomiskt hjälpa sådana företag under tider av arbetslöshet, så att de icke behöva lägga ned driften i större grad, än som är absolut nödvändigt och detta då med hänsyn till att de tillverka sådana varor, som kunna lagras.

Nu är emellertid hela denna lagstiftning en försökslagstiftning, och under den närmaste tiden blir det väl Kungl. Maj:ts och riksdagens sak att pröva, huru lagstiftningen kommer att utfalla. För min del tror jag, att syftet är gott, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet påpekade, att det allt som oftast inträffat, att regeringen tvingats lägga fram propositioner vid en så här sen tidpunkt, propositioner, som måst underkastas en mycket snabb behandling. Ja, det veta vi; vi ha från gångna år erfarenhet om åtskilliga sådana fall. Men då har det gällt förslag av verkligt brådskande art och av sådan beskaffenhet, att det i den förevarande situationen legat fara i dröjsmål. Ingen kan påstå, att en sådan situation här föreligger.

När finansministern vidare ånyo gör gällande, att det varit bättre att helt enkelt avslå propositionen, skall jag ge honom rätt i det. Men när det icke fanns majoritet för ett avvisande av propositionen, har jag för min del ansett det vara riktigt och i bättre överensstämmelse med de traditioner, vi följa inom bevillningsutskottet, att man lojalt medverkade till att beslutet fick den bästa möjliga utformning. I detta har också ingått en önskan att kunna behandla de inkomna motionerna och bedöma de uppslag, som där framlagts. När herr statsrådet ironiserar över att utskottet ansett sig under den korta tid, som stod till förfogande, till och med böra gå ett steg längre än propositionen och taga upp ett yrkande, som man i propositionen icke vågat sig på, så tillåter jag mig fråga, om detta icke möjligen berodde därpå, att man i brådskan vid propositionens utarbetande icke tillräckligt observerat denna sak. Sedan uppmärksamheten riktats på saken, har jag icke från något håll, icke heller från finansministern, hört någon som helst invändning emot att man på denna punkt kompletterade propositionen. Men detta kan ju vara en illustration till huru pass lättvindigt det hela gått.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Jag kan tyvärr bara tala om för herr Anderson, att saken var mycket uppmärksammas och mycket debatterad, men att vi av försiktighetsskäl stannade vid aktiebolag.

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag skulle bara vilja säga, att, såvitt mitt minne icke sviker mig, har det vid behandlingen av detta ärende inom bevillningsutskottet icke rests något avslagsyrkande. Utskottet har däremot haft att taga ställning till ett förslag, som avsåg, att utskottet skulle hos kamrarna anmäla, att det icke haft möjlighet att gå in i en behandling av den föreliggande propositionen. Något direkt avslagsyrkande har däremot icke förelagat.

När man nu är så tveksam, som man tycks vara på skilda punkter, skulle jag, herr talman, vördsamt vilja hemställa, att man lägger fram ett avslagsyrkande,

Ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering ånjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. (Forts.)

så kanske man kan få kammaren med på det. Jag säger ännu en gång, att jag skulle icke ha sagt ett ord i detta ärende, om debatten här stannat vid vad bevillningsutskottets ordförande anförde i sitt första yttrande. Han gav därvid endast uttryck för en tveksamhet, som vi alla kände. Men när man låtit kritiken flöda över alla bräddar, då tycker jag, herr talman, att man borde ha rätt att begära, att den skulle åtföljas av ett klart avslagsyrkande.

Herr Råstock: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att konstatera, att om bevillningsutskottet hade haft att räkna med att pingsten kommit en vecka senare, så kanske det icke varit fullt så stor jämmer från visst håll. Vi ha ju varit vana vid att sitta här långt in i juni och bestämma om lika viktiga saker.

Vidare anfördes ej. Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Ang. vidgad pensionsrätt för arbetare i statens tjänst.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 74, i anledning av väckt motion angående vidgad pensionsrätt för arbetare i statens tjänst.

I en inom andra kammaren under nr 68 väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion hade herrar *Spångberg* och *Karlsson* i Grängesberg hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om förslag syftande till att personer, som på grund av åldersskäl avskedades från arbete eller anställning i statens tjänst efter att de närmaste tio åren haft sin huvudsakliga utkomst därav, måtte tillerkännas pension eller understöd i enlighet med riktlinjer som i motiveringen till motionen anförts eller på sätt och med belopp som efter företagen utredning kunde befinnas lämpligt.

Utskottet hemställde, att förevarande motion II:68 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr Spångberg: Herr talman! Varje år återkommer det på kammarens bord en rad propositioner och motioner, som beröra i statens tjänst mer eller mindre fast anställda arbetare, vilka ha fått avsked utan att erhålla någon pension. Den motion, som här föreligger till behandling, rör just denna grupp av arbetare och avser att få något bättre ordnade förhållanden på detta område, än vad som för närvarande är fallet. Vid statens olika verk finns det mer eller mindre fast anställda eller tillfälligt anställda personer med mycket osäkra arbetsförhållanden och med mycket osäker framtid. Det är stationskarlar, brevbärare, banarbetare och en rad andra arbetare, som behövas i de olika verken, och som taga anställning även med tanke på att de någon gång i framtiden skola komma in under så fasta anställningsformer, att de kunna räkna med den trygga framtid, som ligger bakom talet, att statens kaka är liten men säker. De komma tyvärr ofta, då de bäst behöva denna kaka, att stå inför det faktum, att det är bara hålet i kakan kvar.

Pensionsåldern för dessa arbetare är enligt gällande reglemente fastställd till 60 år. Men bestämmelserna äro så avfattade, att arbetarnas osäkra anställningstider, deras korta arbetsperioder eller rentav arten av arbetet, som icke

Ang. vidgad pensionsrätt för arbetare i statens tjänst. (Forts.)

i alla avseenden räknas till arbetstid vid statens verk, göra, att de aldrig komma in under tjänstepensionsreglementets bestämmelser och få någon nytta därav. Nu finns det visserligen en annan kunglig kungörelse, som medger pension efter viss summarisk prövning. Därvidlag äro emellertid bestämmelserna sådana, att ifrågasvarande personal skall ha haft en anställningstid av sammanlagt minst 15 år. Det är då möjligt, att en dylik person har haft anställning i statens tjänst icke bara 15 utan kanske 20 eller 25 år och under denna tid faktiskt haft sin huvudsakliga, kanske enda utkomst genom detta arbete, men att ändå den sammanlagda anställningstiden, när man lägger dag till dag, icke uppgår till 15 år. Då erhåller denne icke någon pension, och det är detta förhållande, som vi motionärer här velat komma till rätta med. Ty om en arbetare vid ett statens verk uppnått den pensionsålder, som enligt gällande reglemente är stadgad för arbetare vid detta verk, eller 60 år, och han på grund därav avskedats, så är det ju uppenbart orättvist, att han icke erhåller någon som helst pensionsfyllnad för den tid, som återstår, till dess han kan erhålla folkpension. Vi ha därför tänkt oss, att man från Kungl. Maj:ts sida skulle pröva frågan och möjligen komma fram till ett förslag om att ge en dylik fyllnadspension åt en sålunda från sin anställning avskedad arbetare.

Då jag anser, att detta är rimligt, och icke bara, att det är rimligt, utan även att det är en påtaglig brist, att det på detta sätt lämnats en lucka i pensionslagen beträffande arbetare, som på grund av pensionsålder avskedats, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den här föreliggande motionen.

Herr Lovén: Herr talman! Motionärernas tanke har ju varit den, att en tillfällig arbetare, som icke varit ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman vid statens verk skulle under de år, som kunna förflyta mellan den tidpunkt, då han slutat sin anställning vid 60, 61 eller kanske 62 års ålder, och till dess han vid 67 års ålder erhåller folkpension, komma i åtnjutande av en liten pension från staten, motsvarande den folkpension, han kanske får en gång. När herr Spångberg sade, att det kunde hända, att en sådan arbetare under ända upp till 20 år haft sin huvudsakliga sysselsättning i statens verk men ändå icke kommit upp till den anställningstid, som erfordras för att få pension efter de summariska grunderna, så får jag säga, att om det funnits någon, som varit anställd i statens tjänst under 20 år, så måste han ovillkorligen hava kommit upp till den anställningstid, som erfordras för dylik pension. Annars måste hans anställningsperioder hava varit av mycket kort varaktighet.

Inom utskottet har man haft lika stor medkänsla som någonsin motionärerna för dessa arbetare. Men för oss har saken ställt sig så, att svårigheterna att generellt kunna ordna någonting i enlighet med motionen ha varit så stora, att vi icke kunnat komma till rätta med problemet. Om någon har haft så lång anställningstid, som herr Spångberg säger, men icke kunnat få pension, så kan det endast vara fråga om mycket sporadisk anställning i statens tjänst. Det är många gånger mycket svårt att sammanräkna dessa tider under olika år fram till en årsvis beräknad anställning för att se, huru länge en dylik arbetare sammanlagt har arbetat i statens tjänst. Många gånger gäller det en arbetare, som det ena året kanske under lång tid har sysslat med skötsel, ett annat år varit banarbetare, ett tredje år kanske sysslat med kollossning, allsammans vid statens järnvägar, för att det påföljande året arbeta i skogarna för domänverkets räkning. Vem som helst måste förstå, att det under sådana förhållanden är mycket svårt att komma till rätta med den verkliga tjänstgöringstiden för en sådan man.

Utskottet har därför ansett sig böra yrka avslag på motionen. Men utskottet i dess helhet, i varje fall jag personligen, anser, att om det kan dragas fram

Ang. vidgad pensionsrätt för arbetare i statens tjänst. (Forts.)
 individuella fall, där gränsen till pensionsrätt tangeras, och där billighet och rättvisa tala för pensions utgående, böra dessa fall motionsvis komma under utskottets och riksdagens prövning. Och då bör det kunna ordnas så, att en dylik befattningshavare kan få sin pension. Men att stadga generella bestämmelser på detta område har utskottet icke kunnat inlåta sig på.
 Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Brädefors: Herr talman! Med anledning av det resonemang, som herr Lovén här förde, vill jag säga, att om det finns sådana individuella fall, där billighetsskäl tala för att pension beviljas till statsarbetare, så torde herr Lovén lika väl som jag veta, att här i kammaren ha förekommit en massa sådana fall, där man verkligen kunnat tala om att billighetsskäl förefunnits, men där kammaren det oaktat icke beviljat några pensioner.

Och när herr Lovén talade om, att det var sådana svårigheter att räkna ihop anställningsperioderna för dem, som icke fylla de i pensionsbestämmelserna föreskrivna måtten, så vill jag fråga: varför är det icke sådana svårigheter, när det gäller att bevilja pension åt en generaldirektör, som icke fyller den i pensionsbestämmelserna föreskrivna tiden? Borde det icke vara lika lätt att räkna ihop tiden och bevilja en mindre pension åt en gammal utsliten banarbetare eller annan statsarbetare?

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Spångberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller banukoutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 74,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogos vart efter annat bankoutskottets utlåtanden:

nr 75, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning rörande viss ändring i särskilda bestämmelser angående tillämpning av avlösningsreglementet för befattningshavare vid riksdagens verk; och

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd med avsked åt viss i statens tjänst anställd sjuksköterskepersonal.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

§ 8.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938 ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 4 januari 1938 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 38, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

Sedermera hade Kungl. Maj:t i en den 20 maj 1938 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 322, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att under i propositionen nr 321 angiven förutsättning antaga vid propositionen nr 322 fogat, ändrat förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

Det vid propositionen nr 322 fogade författningsförslaget var av samma lydelse som det vid propositionen nr 38 fogade med det undantag att 3 § i det nya förslaget hade följande lydelse:

3 §.

Särskild skatt å förmögenhet enligt denna förordning skall utgöra:

när den beskattningsbara förmögenheten överstiger 50,000 kronor men icke 150,000 kronor: två promille av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 50,000 kronor;

när den beskattningsbara förmögenheten överstiger

150,000 men icke 300,000 kr.:	200 kr. för	150,000 kr. och 4 % av återstoden;
300,000 » » 500,000 » :	800 » »	300,000 » » 6 % » » ;
500,000 » » 1,000,000 » :	2,000 » »	500,000 » » 8 % » »
1,000,000 kr.	: 6,000 » »	1,000,000 » » 10 % » »

I samband med förevarande proposition hade utskottet jämväl behandlat motionerna i första kammaren nr 359 av herr *Lindhagen* och nr 364 av herr *von Horn m. fl.* samt motionen i andra kammaren nr 185 av herr *Brädefors m. fl.*

Utskottet hemställde,

1) att motionen I: 359, angående värnskatt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att riksdagen måtte, i anledning av propositionerna nr 38 och 322 samt motionen II: 185, under i propositionen nr 321 angiven förutsättning antaga det vid propositionen nr 38 fogade förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938 med den ändrade lydelse av 3 §, som framginge av det vid propositionen nr 322 fogade, i denna del omarbetade förslaget till sådan förordning; samt

3) att motionen I: 364 måtte, i den mån den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet i sin motivering anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Anderson* i Norrköping, friherre *Lagerfelt*, *Velander*, *Eilif Sylwan* och *Hagberg* i Malmö, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

1) = Utskottet;

2) att riksdagen måtte, i anledning av propositionerna nr 38 och 322 samt motionen II: 185, under i propositionen nr 321 angiven förutsättning antaga det

Andra kammarens protokoll 1938. Nr 43.

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

vid propositionen nr 38 fogade förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938 med den ändring, att 3 § erhöles följande lydelse:

3 §.

Särskild skatt å förmögenhet enligt denna förordning skall utgöra:

när den beskattningsbara förmögenheten överstiger 50,000 kronor men icke 150,000 kronor: 1.5 promille av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 50,000 kronor;

när den beskattningsbara förmögenheten överstiger

150,000 men icke 300,000 kr.:	150 kr. för	150,000 kr. och 3	% av återstoden;
300,000 » » 500,000 » :	600 » »	300,000 » » 4.5 % »	» ;
500,000 » » 1,000,000 » :	1,500 » »	500,000 » » 6 % »	» ;
1,000,000 kr.	: 4,500 » »	1,000,000 » » 7.5 % »	» .

3) = Utskottet.

2) av herrar *Elof Andersson* och *Johanson* i Huskvarna, vilka, ehuru med annan motivering, gjort samma hemställan som de under 1) antecknade reservanterna.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Kammaren har nu fått på sitt bord samtliga de förslag vid årets riksdag, som beröra den direkta beskattningen, och det finns således tillfälle att, om tiden det medger, taga upp ett resonemang om vår budgetpolitik och vår skattepolitik. Jag skall emellertid icke gå in på ett sådant vidlyftigt resonemang utan skall inrikta mig på de frågor, som närmast beröras i det föreliggande utskottsbetänkandet nr 34. Men då detta är det enda tillfälle som ges att yttra några ord om själva budgetbalanseringen, skall jag med herr talmannens medgivande göra även detta. Man kan ju diskutera den ordning, vari ärendet uppförts på föredragningslistan; det är möjligt, att det varit bättre och rationellare, om vi först fått behandla det föreliggande förslaget om ökade spritkatter, men jag föreställer mig, att det är tillfälle att nu i ett sammanhang resonera även om den saken, och jag tror, att utgången i varje fall blir densamma, vare sig vi, som nu, taga bevillningsutskottets betänkande nr 34 först eller om vi tagit betänkandet om spritbeskattningen först. I vilket fall som helst avgöres i och med det första beslutets fattande även de återstående frågor, som röra dels den direkta beskattningen, och dels den indirekta beskattningen, i sistnämnda fall närmast då spritbeskattningen.

Förutsättningarna för årets budgetarbete ha ju i väsentlig grad förändrats genom framläggandet av den stora propositionen om extra anslag till omedelbart förstärkande av försvarsväsendet. Kostnaderna för denna åtgärd, 70 miljoner kronor, skola enligt regeringens mening täckas omedelbart, och från utskottets sida har på den punkten inte rests någon invändning. Även reservanterna medge riktigheten av det uttalande, som gjorts av finansministern i den kongl. propositionen nr 321, nämligen »att alla ansträngningar borde göras för att inom ramen av nästa budgetårs verkliga inkomster bereda rum för hela den extraordinära försvarsutgiften, såvitt detta kan ske utan ett alltför hårt tryck på den enskilda skattebetalaren och utan ogynnsamma verkningar på det ekonomiska livet.» Det råder således en principiell enighet om, att dessa extra försvarsutgifter inte skola skjutas på framtiden. Vi veta alla, att denna enighet inte kommit till samma uttryck i den offentliga diskussionen, utan att det har höjts röster för, att man borde finansiera en större eller mindre del av

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

de extra försvarskostnaderna genom att taga i anspråk fonderade medel och eventuellt genom att minska de i statsverkspropositionen och i till densamma knutna följdpropositioner föreslagna avskrivningarna, varigenom stora belopp skulle stå till förfogande. Ett bifall till detta förslag eller ett framgående på de linjerna hade emellertid varit detsamma som ett accepterande i den nuvarande situationen av en underbalansering av budgeten. Med den ståndpunkt jag och mina meningsfränder under de gångna åren intagit och fortfarande intaga i frågan om budgetens balansering följer emellertid, att vi inte kunna tillråda ett sådant tillvägagångssätt. De nya budgetprinciper, som nu komma i tillämpning, medge visserligen en underbalansering, men alla äro ense om, att denna inte får tillgripas utan alldeles tvingande omständigheter. För min del hälsar jag med tillfredsställelse, att finansministern vill hålla på de gamla budgetprinciperna omsatta i ett nytt system, framför allt då på den principen, att varje års utgifter, såvitt det finns några möjligheter, skola täckas med verkliga inkomster. Detta är den populära innebörden av den s. k. gamla sunda budgetprincipen. Att bevara denna och att omsätta den i det nya systemet är en viktig uppgift, och den synpunkten får inte släppas utan tvingande omständigheter. Sådana tvingande skäl ha i år inte förelegat.

Man bör således klara denna betydande engångsutgift utan att tillgripa underbalanseringsmetoden. Men därmed är inte sagt, att man behöver ta den lösning av finansieringsfrågan, som är föreslagen i den kungl. propositionen nr 321, nämligen att man skall täcka inte mindre än 51 miljoner kronor utav 70 miljonersanslaget genom nya skatter. För de återstående 19 miljonerna vill ju finansministern ta i anspråk det beräknade synliga överskottet i budgeten. Bevillningsutskottets majoritet har godtagit detta förslag och tillstyrkt detsamma. En minoritet bestående dels av högers och dels av folkpartiets representanter har emellertid ansett, att man något skulle kunna mildra höjningen i den direkta beskattningen och med andra medel åstadkomma balans i budgeten. Högerrepresentanterna ha föreslagit, att man i första hand skulle ta i anspråk vissa dolda reserver i det framlagda budgetförslaget. Folkpartiets representanter tillstyrka höjning av spritbeskattningen i stället för den föreslagna höjningen i den direkta beskattningen. Men båda partiernas representanter äro ense om att föreslå, att den mildring i den direkta skatteökningen, som kan föranledas av ifrågavarande åtgärd, skall läggas dels på den särskilda förmögenhetsskatten och dels på den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten, så att båda dessa inkomstposter av skattemedel skulle minskas med sammanlagt 15 miljoner kronor. Jag skall naturligtvis här endast försöka motivera högers ståndpunkt och endast i förbigående beröra de uppslag, som kommit från folkpartiet.

När man ser litet närmare på den framlagda budgeten, finner man anledning att ytterligare understryka det som sades redan under remissdebatten från olika håll, nämligen att budgetförslaget var synnerligen starkt. Jag skall i detta sammanhang inte ingå på avskrivningarna och de olika saneringsåtgärder, som vidtagits under årens lopp, och som fullföljas även i år. Jag tror, att även om vi kunna ha delade meningar om åtskilliga av dessa åtgärder och om själva sättet för utförandet av denna sanering, måste vi dock känna tillfredsställelse över, att man kunnat genom dessa åtgärder bringa statens förmögenhetsställning i stort sett tillbaka till den nivå, som den hade före senaste krisen. Men vi stå nu i en situation, då det knappast längre kan anses försvarligt att på de enskilda skattebetalarnas bekostnad ytterligare öka statens förmögenhetsställning. Ja, där är nu fältet fritt för en diskussion om vad som är statens förmögenhetsställning vid en viss tidpunkt och om det önskvärda eller icke önsk-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

värda i att öka denna på de enskildas bekostnad. Men, herr talman, jag skall inte onödigtvis ta upp den sidan av saken utan i stället försöka koncentrera mig på det som här är det väsentliga, nämligen frågan om vilka möjligheter som stå oss till buds att genom en mindre hård skärpning av den direkta beskattningen än som föreslagits av regeringen söka lösa finansieringsproblemet sådant det gestaltar sig efter framläggandet av propositionen om dessa extra försvarsförstärkningar.

Man kan då peka på olika möjligheter. Dels är det så att på utgiftssidan i det framlagda budgetförslaget har det kommande årets budget belastats med vissa utgifter, som normalt skulle komma att falla på kommande år som konsekvens av 1936 års försvarsbeslut. Särskilt ha reservanterna velat peka på den post, som är upptagen under rubriken »Avskrivning av nya kapitalinvesteringar» och som utgör avskrivning på engångskostnader på försvarsväsendets byggnader enligt 1936 års försvarsbeslut. Denna fråga hade jag tillfälle helt kort beröra i onsdagens plenum, och jag har så mycket mindre anledning att beröra den nu, som riksdagen redan fattat beslut i frågan, varför möjligheten nu är stängd. Men jag vill peka på, att både här och på en annan post i budgetförslaget innebär ett godkännande av detta förslag, att man på nästa års stat täcker utgifter, som normalt skulle komma att falla på kommande år. Samtidigt som detta sker har man emellertid underlåtit uttaga vissa inkomster, som skulle kunna tillgodogöras årets budget. Man gör sålunda en dubbelfondering. Man tar utgifter, som rätteligen borde falla på framtiden, men man underlåter att ta in vissa inkomster. I och för sig fanns det ju ingen anledning till invändning gentemot detta, när situationen var sådan som den tedde sig vid uppgörandet av årets budgetförslag. Då kunde finansministern med full rätt peka på, att det statsfinansiella läget var gynnsamt, och att man borde begagna situationen för att i största möjliga utsträckning vidta dels de föreslagna saneringsåtgärderna och dels fonderingar och reserveringar av olika slag. Till dessa fonderingsåtgärder hör naturligtvis också att man på budgeten under gynnsamma förutsättningar låter falla täckningen även utav utgifter, som skulle komma att falla på framtiden. Men läget är nu förändrat och ett annat än det var vid framläggandet av budgetförslaget i januari. Tillkomsten av det stora extra försvarsanslaget kräver en översyn inte bara på vissa poster utan över hela budgeten. Man kan då ej heller undgå att konstatera, att på inkomstsidan finnas betydande reserver. Där finnas inkomsterna av malmbanan, som minskats med en avdragspost på 7.7 miljoner kronor, vilka kvarhållas som en slags reserv. Redan förra året avsattes på liknande sätt en reserv på 6.5 miljoner kronor. Jag uppberar här, att det inte finns någon invändning att göra mot att under normala förhållanden sådana reserveringar göras, och det finns också — det medger jag — vissa praktiska och budgettekniska skäl, som tala för detta. Men fråga är, om vi ha råd att längre göra en dylik reservering, när situationen nu blivit så förändrad.

Går man vidare finner man ifråga om inkomstposterna åtskilligt utav samma beskaffenhet. Jag vill här endast fästa uppmärksamheten på den omständigheten, att en del av domänverkets överskott reserverats såsom rörelsekapital för verket. Det är en summa av ungefär samma storleksordning, som den jag nyss berörde. Här är man framme vid en principfråga, som ännu inte är slutgiltigt löst, men där riksräkenskapsverket tillkännagivit en bestämd mening, att det rörelsekapital, som domänverket behöver, inte skall skapas genom avsättning utav domänverkets vinstmedel utan anvisas över riksstaten och av lånemedel som fallet är beträffande andra affärsdrivande verk. Finansministern tycks också i princip vilja ansluta sig till denna tankegång, ehuru han

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

inte är beredd att nu framlägga förslag i detta avseende. Detta betyder väl att om denna princip godtas, kommer det följande årets budget att få tillgodogöra sig dessa besparade vinstmedel. Och samma är förhållandet med vinsten på malmbanan. Här finnas sålunda betydande vinstmedel från de affärsdrivande verken till förfogande för budgetens finansiering. Utan tvivel skulle man kunna peka på en hel rad poster av samma art. Bl. a. skulle man kunna säga, att det varit möjligt att räkna upp inkomsterna från Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag. Överhuvud taget, tror jag, att inkomstberäkningarna äro gjorda, nu som alltid, med sådan försiktighet, att man åtminstone på några poster kunnat göra uppräknigar.

Emellertid är jag, för att inte något missförstånd skall uppstå, angelägen att understryka, att man i år har all anledning att vara försiktigare än man brukar vara, då det gäller inkomstsidans beräkningar. Vi ha alla en känsla av, att vi stå nära inför ett omslag i konjunkturena. Vi få inte i fortsättningen räkna med att statens inkomster skola stiga så som de gjort, och att den budget vi nu gå att bestämma kommer att visa ett så oväntat stort överskott, som den budget, som inom kort utlöper. Man har därför anledning att räkna försiktigare med inkomstposterna. Det har också finansministern gjort, och det möter ingen annan invändning än att man på några poster sannolikt utan risk skulle kunnat göra någon uppräkning. Men det är klart, att det är klart, att det är klart, där riskmarginalen är ganska stor. Men när nu kassafonden vid utgången av detta budgetår med all sannolikhet kommer att visa en behållning på 95 miljoner kronor, d. v. s. ungefär 25 miljoner mer än finansministern i sina mest optimistiska beräkningar kalkylerat med vid framläggandet av statsverkspropositionen, är det klart, att man kan ta risken för ett bakslag på en enstaka inkomstpost. Jag tror också, att man har anledning att på en del inkomstposter se relativt optimistiskt. Jag tror inte, att man fullt diskonterat de utsikter till fortsatt ökning av de direkta skatteinkomsterna, som man måhända har rätt att räkna med.

Jag kommer sålunda till den uppfattningen, herr talman, att man utan att på något vis göra sig skyldig till sangvinism kan räkna med ett relativt gott utfall av denna budget. Man kan möjligen räkna upp några inkomstposter vid budgetens balansering, och man kan tillgodogöra sig de reserver, som jag här pekat på. Därmed skulle man ha möjlighet att minska höjningen av den direkta beskattningen med 15 miljoner, och detta skulle kunna ske utan att man behöfde ge avkall på principen om budgetens balansering, och utan att man behöfde åsidosätta de konsolideringsprinciper, som kommit till så starkt uttryck i de senaste årens budgetpolitik.

Men vad vinner man med detta? Ja, jag kanske först skulle fråga: vad förlorar man med detta? — ty det är väl den fråga, som finansministern först kommer att ställa. Ja, man förlorar naturligtvis en direkt skatteinkomst på 15 miljoner kronor. Men denna utjämning tror jag är ur andra synpunkter försvarlig, ty man vinner onekligen också något genom att gå fram på det sätt, man här föreslagit. Man kan populärt säga, att man sparar en skattekraft, som man kan behöva ta i anspråk ett kommande år. Jag skulle emellertid framför allt vilja understryka, att man genom att gå fram försiktigare på den direkta beskattningens väg kan minska de risker, som otvivelaktigt föreligga, nämligen för att en mycket stark skärpning av den direkta beskattningen i nuvarande konjunkturen kan komma att verka deprimerande och förstärka de tendenser, som redan nu i vissa fall och på vissa håll göra sig gällande i konjunkturedpressande riktning.

Jag har tolkat finansministerns yttrande om de ogynnsamma återverknin-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

garna så att han övervägt, huruvida denna väsentliga ökning i den direkta beskattningen verkligen kan ha sådana följder, och att han har kommit till det resultatet, att så inte behöver bli fallet. Men bara den omständigheten att han ägnat denna synpunkt sin uppmärksamhet tyder väl ändå på, att den inte saknar aktualitet, och jag tror, att den har större aktualitet än finansministern tycks anse. Just nu äro vi, enligt min mening, i ett sådant läge, då känsligheten för en stark skatteökning är ovanligt stor. Jag tror, att exempelvis denna kraftiga extraskatt på 3 procent, som nu pålägges bolagen, kommer att utlösa i viss mån en depressiv verkan. Å andra sidan är det klart, att just här finnes för ögonblicket en skattekraft att taga ut. Det är intet tvivel, att bolagen ha så starkt konsoliderats, att flertalet tål denna extra belastning. Det har icke heller från bolagens sida rests någon kraftigare protest mot förslaget i denna del. Men man skall ej blunda för, att det kan bli någonting av ogynnsam psykologisk verkan. Denna psykologiska verkan kan i många fall ha fullt lika allvarliga följder som en reell verkan.

Det är dock framför allt den föreslagna stora ökningen av förmögenhetsbeskattningen, som ger anledning till allvarliga betänkligheter. Regeringsförslaget innebär ju, att den särskilda förmögenhetsskatten skall fördubblas. Finansministern har genom att framlägga några siffror, som visa verkan av denna ökning, velat i någon mån, som jag fattat det, bagatellisera denna skatte-skärpning. Han menar, att om exempelvis en ägare av 100,000 kronors förmögenhet får erlægga 100 kronor i särskild förmögenhetsskatt i stället för 50 kronor, eller om en ägare av 300,000 kronors förmögenhet får erlægga 800 kronor i stället för 400 kronor, är detta naturligtvis ingenting, som behöver giva anledning till särskilda betänkligheter, varför de klagomål, som resas över denna extra beskattning, icke borde vara befogade.

Jag medger gärna, att dessa siffror kunna verka ganska oskyldiga i alla de fall— och det får man hoppas är de flesta — då en relativt god förmögenhet är förenad med relativt god inkomst. Då är det klart, att denna ökning kan tagas utan andra följder än den, som ligger i motsvarande minskning i köpkraft eller sparande. Men nu är det faktiskt så, att denna särskilda förmögenhetsskatt i ett mycket stort antal fall drabbar förmögenheter, som giva ingen eller mycket ringa avkastning. Verkningarna av den särskilda förmögenhetsskatten ha i synnerhet visat sig vara olyckliga för en stor del av den svenska jordägareklassen. Det är framför allt ägare av större jordegendomar, som hårt träffats av denna särskilda förmögenhetsskatt. Och att denna redan i sin nuvarande relativt milda form medfört stora svårigheter är till fyllest bestyrkt genom det material, som man fått under årens lopp till belysande av skattens verkningar.

Fördubblas skatten, är det klart, att de ogynnsamma verkningarna i motsvarande grad komma att skärpas. Jag kan icke taga så lätt på denna sak som man på många håll gör. Jag tror, att en så väsentligt skärpt förmögenhetsskatt kommer att få mycket ogynnsamma verkningar. Det säges visserligen, att man kan taga av kapitalet, minska förmögenhetsbildningen o. s. v. Det kommer nog också att ske. Men enligt mitt sätt att se är detta icke någon gynnsam följd av skatten. Men även om — vilket är det naturliga — förmögenhetens ägare söker betala skatten på avkastningen av förmögenheten, kan han ej göra detta utan att behöva i motsvarande grad draga in på andra poster. Indragningarna kunna komma att drabba olika. I vissa fall komma de att gå ut över sociala och kulturella åtaganden, som de förmögna i landet påtagit sig. I många fall komma de att gå ut i form av minskning i vederbörandes personliga inköp på olika sätt. I båda fallen bli verkningarna ogynnsamma

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

även ur de synpunkter, som jag är övertygad, att finansministern anlägger på dessa skattefrågor.

Den föreslagna skärpningen av den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten träffar oss alla, vare sig vi ha förmögenhet eller icke, under förutsättning, att vi ha beskattningsbar inkomst. Jag håller finansministern räkning för att han lagt en del av denna extra beskattning för försvarets förstärkning så, att praktiskt taget alla skattebetalare få kännning av det. Men jag måste säga, att när man kommer upp till en sådan extraordinär förhöjning av den ordinarie skatten, att denna måste uttagas med 180 procent av grundtalet, då har man allt gått betydligt längre på den direkta beskattningens väg än någon tidigare i detta land ansett vara tillrädligt.

Då blir frågan, om situationen verkligen är sådan, att det är nödvändigt att tillgripa en så stor skatteskärpning. På denna punkt stå naturligtvis meningarna mot varandra. Med allt erkännande åt de strävanden, som göras för att bevara de sunda budgetprinciperna, för att stärka budgetens ställning till det yttersta och för att sanera vad som ännu återstår att sanera efter de gångna krisåren, måste jag ändå säga, att man gått onödigt långt och att det varit klokt att nöja sig med en något mindre skärpning av den direkta beskattningen och i stället anlita de andra utvägar för de extra försvarsutgifternas finansiering, som här anbefalls.

Jag skulle för min del icke tveka att godtaga en ökad spritbeskattning, såsom från folkpartiet föreslagits, och jag anser, att denna fråga också står öppen till övervägande. Men jag menar, att när läget är sådant som det är och som jag sökt skildra det, borde man i första hand kunna taga i anspråk de dolda reserver, som finnas i det framlagda budgetförslaget, och endast om dessa äro otillräckliga eller icke möjliga att anlita borde man taga i anspråk den ökade spritbeskattningen.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den reservation vid bevillningsutskottets betänkande nr 34, som har avgivits av mig och fyra andra av utskottets ledamöter.

Häruti instämde herrar *Nylander* och *Hagberg* i Malmö.

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! Behandlingsordningen är rätt ogynnsam för det yrkande, som jag här kommer att framställa, beroende på att vi nu ha att fatta beslut om propositionen rörande särskild förmögenhetsskatt och först i utlåtandet nr 37 komma fram till frågan om en höjning av spritskatten. Egentligen borde ordningen ha varit den motsatta, så att beslutet beträffande höjning av spritskatten fattats före frågan om uttagande av de övriga skatterna.

Vid det utlåtande, som nu är föredraget, ha folkpartiets utskottsrepresentanter antecknat en reservation, i vilken det har angivits en plan rörande finansieringen av de extra försvarskostnaderna. Enligt denna plan ha vi ansett, att man borde något minska höjningen av den direkta beskattningen och i stället taga ut en del av de erforderliga medlen på den indirekta beskattningens väg.

Tidigare var det vanligt i riksdagen, när man diskuterade skattefrågorna, att frågan om avvägningen mellan direkta och indirekta skatter togs upp vid varje tillfälle, då det var fråga om att göra någon mera avsevärd stegring av det allmänna skattetrycket. Vi anse, att läget nu är sådant, att man har skäl att företaga ett dylikt övervägande. Därvidlag förefaller det som om man borde kunna taga ut någon del av de erforderliga 50 miljonerna på andra vä-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

gar än den direkta beskattningens väg. Man har då att välja på olika linjer. Vi ha stannat för att rekommendera en höjning av spritskatten. Givetvis kunde jämväl övervägas att höja skatten på tobaksvaror, maltskatten m. m. Men den enklaste och så vitt jag kan förstå också den säkraste vägen att få in relativt stora belopp på den indirekta beskattningens väg är att höja spritbeskattningen. Ett uttag av 40 öre på omsättningsskatten skulle med stöd av förra årets försäljningssiffror giva 13,300,000 kronor. Visserligen kan det invändas, att konsumtionen skulle reagera inför den av skattestegringen nödvändiggjorda prisökningen och sålunda nedgå samt att man därmed skulle gå miste om en del av den väntade ökade skatteintäkten. Så goda som konjunkturerna för närvarande äro, är det dock rätt stora sannolikheter för att en sådan nedgång skulle bli minimal. Därför ha vi ansett goda skäl föreligga att räkna med en inkomst av en sådan höjning av spritskatten på åtminstone 13,000,000 kronor.

Om man gör en sådan operation, blir man därmed i stånd att undvika en del av stegringen i den direkta beskattningen. Man kan sålunda, om man vill, undgå en del av höjningen såväl på inkomst- och förmögenhetsskatten som jämväl på den särskilda förmögenhetsskatten. Givetvis kan man också överväga att taga en del av sänkningen på den extra bolagsskatten, men alla parter synas vara ense om att ett uttag av 3 procent, som finansministern föreslagit, på den extra bolagsskatten är möjligt och skäligt.

Vår plan innebär alltså, att man genom att ta in dessa 13,000,000 kronor på beskattning av spriten skulle kunna nöja sig med att höja endast 5 enheter på den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten och att man borde höja den särskilda förmögenhetsskatten med endast 50 procent i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 100 procent. Därmed skulle man visserligen få in omkring 2,000,000 kronor mindre än enligt Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. 49,000,000 kronor i stället för 51,000,000 kronor. Men med hänsyn till den utveckling av det budgetära läget, som den föregående ärade talaren redogjorde för, torde det ej möta svårigheter att få täckning för de felande 2,000,000 kronorna. Det kunde ske genom att taga i anspråk överskott eller genom att räkna upp någon inkomstitel.

Jag förstår, att finansministern kommer att säga, att någon höjning av de indirekta skatterna icke böra komma ifråga i detta sammanhang. Här är det fråga om extraordinära behov, och då får man täcka denna engångsutgift förträdesvis på den direkta beskattningens väg. Men, förmodar jag han tillägger, frågan om höjning av spritskatten är därmed icke avskriven. Den kanske måste komma upp i annat sammanhang ett annat år.

Principiellt medger man från skilda håll, att en höjning av spritskatten rätt snart måste verkställas. Jag vill ställa frågan: Varför icke göra detta nu? Därmed har man icke av sagt sig möjligheterna att använda dessa penningar jämväl vid följande budgetregleringar. Det enda, som inträffar, om man underlåter att höja i år i avsikt att höja ett följande år, är att köparna av sprit slippa det extra skattepålägget och följaktligen få köpa spriten i ett eller annat år något billigare än enligt vårt förslag.

Ur statens synpunkt riskerar man ingenting, snarare tvärtom, och det är den inkomst, som man kan räkna med för framtiden. Jag förmodar, att finansministern kommer att säga, att har man infört denna skatt, så blir den bestående. Det borde väl han som finansminister egentligen icke hava något emot.

När vi nu övervägt, vad man borde göra för jämkningar i de av Kungl. Maj:t föreslagna skatterna, ha vi stannat för att rekommendera ett mindre

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

uttag på den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten. Det blir en lättnad, som kommer samtliga skattskyldiga till godo. Vidare ha vi rekommenderat en sänkning av uttaget på den extra förmögenhetsskatten. Ingen torde bestrida, att denna sista skatt i vissa fall drabbar orättvist. Förmögenheter lämna olika avkastning. Vissa jordegendomar exempelvis lämna ingen avkastning alls, och i det fall kommer skatten alltså att verka som ren konfiskation.

Jag vill erinra om, att den nuvarande förmögenhetsskatten stannar vid ett uttag av 5 per 1,000. I går biföllo vi en proposition angående ny skatteordning, däri bland annat ingick förmögenhetsskatt, och där hade man stadgat ett maximalt uttag av 6 per 1,000. Men det förslag, som föreligger i den i dag behandlade propositionen, går upp till ett uttag av ända upp till 10 per 1,000. Därest propositionen i föreliggande del bifalles, gör man ett betydligt större uttag av förmögenhetsägarna än det man förutsätter skall tillämpas för framtiden enligt de grunder för statsbeskattningen, som riksdagen nysst bestämt.

Jag tillät mig vid det tillfället rekommendera, att man hädanefter skulle använda de skatteinstrument, som ställts till förfogande, jämväl för uttag av mera extraordinär natur. Finansministern var ej närvarande då, och därför skall jag upprepa detta i dag. Den skatteordning, som riksdagen beslutat, är så konstruerad, att den medför betydande elasticitet, och hade den funnits nu, skulle den ha varit användbar för täckande av det extra skattebehov, som här föreligger. Därför menar jag, att det ligger något principiellt oriktigt i att, när vi nu gått över till en ny ordning för den statliga beskattningen och sålunda de gamla skattesystemen äro utdömda, i sista minuten använda dessa gamla skattesystem till att av vissa grupper göra uttag, som sträcka sig utöver vad man tänkt sig vara rimligt och möjligt i framtiden.

Jag ber alltså att på den nu föredragna punkten få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herrar Elof Andersson och Johanson i Huskvarna. Det yrkande innebär, att den särskilda förmögenhetsskatten höjes med 50 procent i stället för av Kungl. Maj:t och utskottet förordade 100 procent. Yrkande beträffande spritskattens höjning kan icke framställas förrän vid betänkandet nr 37. Vad beträffar förslaget om en sänkning av det föreslagna uttaget på den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten kommer jag att framställa yrkande därom vid föredragning av utlåtandet nr 38.

I detta anförande instämde herrar *Österström, Bäckström, Sandberg, Anér, Hilding, Fredberg, Björling, Danielsson, Tengström, Barnekow, Johanson* i Huskvarna, *Carlström, Dahlbäck, Holmbäck, Nilson* i Eskilstuna, *Olsson* i Rimforsa, *Bergvall* och *Aqvist*.

Herr *Olsson* i Gävle: Herr talman! Det är klart, att när det gäller budgetens balansering och vilka källor, som kunna användas för att fylla de hål, som uppstått, är det naturligt, att skilda meningar kunna göra sig gällande, detta i all synnerhet, som vi i bevillningsutskottet haft en gemensam utgångspunkt, nämligen att de 51 miljoner kronor, som återstå, sedan överskottet på 19 miljoner kronor är använt, skola täckas på en gång.

Vi ha med livligt intresse i bevillningsutskottet följt alla de olika uppslag, som givits från skilda håll. Jag medger oförbehållsamt, att den utväg, som här anvisades i herr Andersons i Norrköping reservation, är av den karaktären, att vi visst mer än en gång vid sammanknyttandet och uppgörandet av rikstaterna använt oss av den metoden. Det är ingen ny metod. Men bevillnings-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

utskottets majoritet har i det läge, i vilket vi befinna oss, ansett, att man borde till varje pris värja sig för den eventualiteten, att man kan riskera underskott uti den budget, som nu skall fastställas, när det slutliga utfallet av den kan konstateras.

Bevillningsutskottets ståndpunktstagande är sålunda ett utslag av den försiktighet, som vi ansett nödvändigare än någonsin nu, när vi icke alls kunna överblicka de tider, som komma. Vi böra då också vara synnerligen aktsamma, när det gäller att plocka fram de dolda reserverna. De dolda reserver, som utan tvivel finnas, tror jag, att det är klokt att spara till den tid, som kommer, ty den blir säkerligen svårare än den, i vilken vi för ögonblicket befinna oss.

Därtill kommer, att hur mycket man erkänner, att den riksstat, som nu föreligger och som vi i år skola fastställa, är en stark stat, kan det icke förnekas, att i densamma finnas åtskilliga osäkerhetsmoment, som det är skäl att räkna med, när man går att finna täckning för de utgifter, som det här är fråga om.

Jag tror ej, att det är en klok väg att i det nuvarande läget tillgripa de reserver, som äro tillfinnandes vare sig hos statens järnvägar, när det gäller inkomsterna av malmбанan, eller i domänverket.

Jag vill visst icke, herr talman, förneka, att det kan finnas en känslighet, när det gäller skatteökningar, som kan taga sig det utlopp, som herr Anderson i Norrköping skildrade, d. v. s. verka nedsättande och medverka till marsch mot en sämre tid. Men det förefaller mig, som om, när man erkänner detta, man närmast borde taga i övervägande de åtgärder, som man under liknande förhållanden vidtog åren 1932 och 1934. Det förefaller mig då, som om den av de skatter, som man här föreslår, som man skulle ställa sig mest tveksam inför, skulle vara den, som lägges direkt på näringslivet, d. v. s. den extra bolagskatten.

Jag har alltid förvånat mig över att när man här talat om dessa ting från det håll, som herr Ivar Anderson representerar, så har exempelvis bolagskatten inte tagits under övervägande, utan den har man närmast sig med den allra största försiktighet. Och det allra ömtåligaste har varit skatten på de enskilda förmögenheterna. Jag tycker, herr talman, att detta inte skulle vara det ömtåligaste, om man fruktade för att en skattehöjning i detta läge skulle öva ett skadligt inflytande på näringslivet.

Det har också ifrån folkpartiet i motion föreslagits samma sänkningar som högern föreslagit i fråga om förmögenhetsskatt och en sänkning med de fem enheterna beträffande den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten. Folkpartiet har emellertid vidare föreslagit, att ersättningen skulle tagas ut genom ett särskilt tillägg till den nu utgående omsättnings- och utskänkningsskatten. Att man måste göra ett särskilt tillägg beror på att riksdagen som bekant redan i februari månad beslöt fastställa omsättnings- och utskänkningsskatten för nästa budgetår, vilken således nu är fastställd. Skulle man nu använda den på det sätt, som föreslås från folkpartihåll, skulle det behövas ett extra tillägg på exempelvis 40 öre för liter spritdrycker.

Det är ju ingen i denna kammare som svävar i okunnighet om mitt ställningstagande under årens lopp till problemet om spritskattens användande när det gäller vår nykterhetspolitik. Redan 1929, innan vi ännu hade fått det första 60-örespålägget, tillät jag mig hävda den meningen, att man såsom ett komplement till den då gällande rusdryckslagstiftningen skulle sätta in skatteinstrumentet; vi ha senare också gjort detta vid ett par tillfällen. Men, herr talman, jag hade ett villkor för användandet av detta komplement, när det

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

alltså gällde att använda skatteinstrumentet såsom ett led i nykterhetslagstiftningen, och det var det villkoret — vars berättigande på den tiden erkändes av alla — att de medel som uppbyros i detta avseende skulle i form av sociala välfärdsåtgärder återbetalas till det folk, som man hade utkrävt skatten av. Jag har aldrig ens i min livligaste fantasi tänkt mig, att man skulle använda spritskatten för att sänka förmögenhetsskatten, jag har aldrig tänkt mig att man skulle använda uttagandet av en höjd spritskatt för att därmed lätta bördorna för de bäst situerade i samhället. Det är ur de synpunkterna, herr talman, som jag för min del icke har kunnat medverka — ehuru jag i detta avseende säkerligen har en vänligare inställning än de flesta till användandet av skattelagstiftningen såsom ett komplement till nykterhetslagstiftningen — till genomförandet av det förslag som här föreligger.

Jag blir också en smula betänksam när jag läser reservationen. Jag har alltid haft för mig, att när man gick till genomförande av en höjd spritskatt, hade man inte bara syftat att skaffa pengar utan åsyftade också att komplettera rusdryckslagstiftningen i en konsumtionssänkande riktning. Nu upptäcker jag emellertid, att reservanterna ha skrivit — och herr Andersson i Rasjön underströk det med all styrka — att konjunkturerna äro sådana, att man inte behöver frukta någon konsumtionsminskning! Jag höll på att säga att om ingenting annat skulle gjort mig betänksam, så skulle detta ha gjort det.

Jag tror inte, herr talman, hur mycket vi diskutera dessa ting, att vi kunna övertyga varandra och komma till ett annat resultat än den uppdelning, som redan har ägt rum efter tre linjer. Det är klart, att man kan välja vilken av dessa linjer man vill. Man kan välja högerns linje, man kan välja folkpartiets linje, om man har den uppfattningen. Men då jag och majoriteten av bevillningsutskottet har den uppfattningen, att man i detta avseende bör vara försiktigare än någonsin, och att man bör sörja för att de stora utgifter, som här ha gjorts till försvarsändamål, verkligen bli täckta med nya skatter, ha vi stannat inför ett tillstyrkande av Kungl. Maj:ts proposition.

Herr talman! Jag ber att med anförande av dessa synpunkter i fråga om det nu föredragna betänkandet nr 34 få hemställa om bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag tror inte heller att man nu kan komma till någon annan lösning än den bevillningsutskottets majoritet har rekommenderat. Då jag emellertid begärt ordet för att ta kammarens uppmärksamhet i anspråk några ögonblick, är det av det skälet att jag tror, att en del andra synpunkter kunna läggas på detta problem, eller rättare sagt att en del synpunkter som herr Olsson i Gävle nyss anförde mot högern och folkpartiet kunna kompletteras med en hel del andra. — Jag måste också uttala min tillfredsställelse över att vi i år — det har aldrig hänt någon gång förut under de år jag tillhört riksdagen — kunna föra riksdagens viktigaste debatt inför åtminstone i någon mån besatt kammare. Tidigare har det inträffat, att vi varit en sju, åtta stycken, då vi behandlat denna fråga.

Jag vill komplimentera både finansministern och utskottet till att man på en punkt är ense, nämligen därom att utgifterna för här sagda ändamål skola tagas ut på ett år. Detta är så mycket mera glädjande som man i andra länder gått en helt annan väg. Denna uppfattning sammanhänger med hela min inställning i ekonomiska frågor överhuvud taget, att man inte skall göra onödiga skulder, varken staten eller den enskilde. Man skall med andra ord inte skjuta över saker och ting på framtiden och framför allt inte skapa ett läge, som kan medföra den minsta risk för vår valuta. Jag är också med på

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

att *alla* skola bidra till betalningen av dessa extraordinära försvarsutgifter. Jag har under den senaste tiden fått ett livligt intryck av att man ute i landet är beredd att göra tämligen stora offer, om dessa medföra att vi få ökade utsikter att slippa komma i samma situation, som man gjort i vissa andra länder i Centraleuropa.

Men, herr talman, det är självklart att jag alldeles särskilt i likhet med, skulle jag tro, majoriteten av kammarens ledamöter, vill en *rättvis fördelning* av dessa extraordinära utgifter. Och då kan jag inte värja mig för den tanken, att vi inte ha samma intresse av dessa utgifter. Då det har föreslagits att man skulle ändra förslaget från utskottet därhän, att man inte skulle ta ut 15 miljoner på den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten utan bara 7 1/2 miljoner, skulle detta närmast motsvara min inställning, men jag är inte ense med folkpartiet då det föreslår, att de resterande 7 1/2 miljonerna kronor skulle flyttas över i form av en indirekt beskattning, nämligen att tas på spriten. Jag tror det vore riktigare att man tog ut dem på annat sätt, och jag skall försöka att med några siffror ge skäl för denna min uppfattning.

Jag vill emellertid anföra att det synes mig särskilt oriktigt nu, då vi sannolikt stå inför en begynnande lågkonjunktur, med en så stark höjning av inkomst- och förmögenhetsskatten som här föreslås. Det kan ju anföras att det för de mindre inkomsttagarna, sådana som ha 4,000—5,000 kronors beskattningsbar inkomst, inte blir så särskilt stora belopp, men man skall å andra sidan inte förbise, att de redan ha sin budget så upprutad att det inte finns plats på någon punkt, där man kan sticka in några kronor extra med mindre detta ovillkorligen medför en *konsumtionsminskning*. Följaktligen måste en ökad beskattning, sådan som här har föreslagits, för dem medföra en skärpning, om också inte av så stor omfattning men dock en skärpning av den förestående lågkonjunkturen.

Men därtill kommer, herr talman, en annan sak. De små inkomster, på vilka det nu också skall tagas ut en högre skatt, som ju skall börja betalas nästa år, ha redan såvitt jag kan bedöma rönt inverkan av krisen. Man kan inte lägga årets inkomster och taxeringsutgifter och en därpå byggd inkomst- och förmögenhetsskatt till grund för beräkningar rörande inkomsterna nästa år. Vidare skall man inte förbise, att för dessa folkgrupper är skattebelastningen redan så stor, att jag misstänker att vi förr eller senare, även med hänsyn till den nya skattebestämmelsen, måste ta under övervägande, om och hur vi skola kunna lätta på den. Ty till de föreslagna 180 enheterna kommer ju dels landstingsskatt, dels vägskaft och dels kommunalskatt. När man vet att det ute i landet finns kommunalskatter på — och det anses ändå jämförelsevis lågt — mellan 20 à 30 kronor pr skattekrona, måste man ju förstå, att även om det blir »bara» en 5, 6, 12 eller säg 18 kronor i skattehöjning för dessa som ha 4,000 och 5,000 kronor i årsinkomst, så är detta för dem kännbart.

Jag anser, herr talman, att man hade tillgodosett dessa befolkningsgruppers intressen bättre, utan att frångå den riktiga principen — jag betonar det än en gång — att *alla* skola bidra till denna extra beskattning, genom att lägga över dessa 7 1/2 miljoner på bolagen. Det är för övrigt nog så intressant att konstatera, att trots att bevillningsutskottets ordförande här nyss öppet och i fullkomligt otvetydiga ordalag medgav, att där nu finns en stark skattekraft att ta utav, så har högern icke kommit med ett sådant förslag. Man kunde naturligtvis ur näringslivets synpunkt ha varit betänksam, om det hade varit fråga om en konstant merbelastning av bolagsinkomsterna, men här är

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

det fråga om en *engångsmerbelastning* — observera det — i en situation, då bolagens ställning är bättre än kanske någon gång tidigare.

Jag har under de sista dagarna tillåtit mig att titta en liten smula på hur det förhåller sig med denna senare sak. Idén fick jag då en av bondeförbundets ärade representanter på västgötabanken för några veckor sedan förklarade, att det hade varit motiverat med en starkare belastning av bolagen. Jag har ur Affärsvärlden, alltså ur vederbörandes egna berättelser, plockat ut endast nitton bolags redogörelser för deras ekonomiska ställning, sådan den kommit till uttryck i föregående års bokslut. — Naturligtvis är också jag beredd att komplimentera för att man äntligen, jag höll på att säga efter femton år, på det hållet kommit till insikt om att man i goda tider måste lägga grunden för verksamheten under dåliga, men jag måste ändå säga, att relativt sett är det inte så förfärligt stora belopp man reserverat för framtiden, om jag jämför dem med de vinster som redovisats.

Av de nitton bolag jag har tagit med äro de flesta börsnoterade. Detta betyder emellertid inte, herr talman, att alla tillhöra de bästa bolagen. Det finns i detta land, som man kan finna i Aktieägarnas uppslagsbok, bolag, som icke äro börsnoterade och som ha en förvånansvärd ställning, med både mycket, mycket höga, årliga utdelningar och därtill gratisaktier. Ifrågavarande 19 bolag redovisa emellertid en gemensam bruttovinst på 226 miljoner kronor för i fjol. De ha delat ut tillsammans mellan 64 och 65 miljoner kronor. — Och det är utdelningar som i ett fall springer upp till 20 procent, i ett fall till 13 procent, i ett fall till 11 procent, i ett till 10, i sex till 8, i två till 7 och i fem fall till 6 procent. Vill jag ta med dem som ha en utdelning därunder, d. v. s. på 5 procent — jag har inte tagit med några andra, jo ett, där man har en utdelning på 3 procent — rör det sig om undantag.

Jag undrar, ärade kammarledamöter, om man inte ute i landet bland sparrarna, som i undantagsfall, exempelvis i Kooperativa förbundet, visst kunna få, enligt vad det sagts mig, 4 procent, eller i någon annan sparkassa, såsom Hyresgästernas, tror jag, något liknande, om man inte ute bland dessa sparare — vilka i sparbanker och hos andra institutioner som förvalta deras medel få nöja sig med 2 till 2½ procent — i nuvarande tider anser, att en utdelning på 5 procent för industri- eller andra aktier är en mycket hög och mycket bra utdelning. Och jag undrar om inte kammarens ärade ledamöter skola medge, att man bland dessa, som dock utgöra grundvalen för hela landets ekonomi, dock har en aning rätt då de säger, att i dessa tider, då det allmänna spar-kapitalet får nöja sig med en ränta på 2 till 2½ procent, så är en utdelning av 20, 13, 11 och 10 procent en utmaning som visar, att bland dem som tillägnat sig resultatet av andras arbete har man platt ingenting lärt.

Nu är det emellertid så att denna utdelning inom de nitton bolagen på sammanlagt 64 å 65 miljoner kronor visst inte är allt — bolagen äro inte läns sedan. Undersöker jag saken vidare, skall jag nämligen finna, att det företagits en extra avskrivning på tillsammans 7.3 miljoner kronor, att man till reservfonden och till andra fonder, som icke delas ut eller avses att delas ut, avsatt 33 miljoner och att dessa nitton bolag till kommande års vinstsaldo ändå ha avsatt i runt tal 45 miljoner kronor. Jag vet väl, att mot mina synpunkter och slutsatser härvidlag en del argument kunna anföras, men jag undrar om någon vill förneka det generellt riktiga i vad jag här säger: *det finns plats för en starkare engångsbeskattning av bolag* än den som här föreslås. Detta hade också varit rättvisare ur alla synpunkter, och det hade varit riktigare också med hänsyn till landets ekonomiska intressen.

Självklart, herr talman, har jag intet yrkande — det är ju inte möjligt för

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

övrigt att nu framställa något sådant. Jag är övertygad om att finansministern haft från *sina* utgångspunkter fullgoda skäl för sin ståndpunkt, men jag tror ändå att det varit klokast gå den väg jag antytt, nämligen att ta ytterligare 7 1/2 miljoner kronor av bolagsinkomsterna och minska den direkta inkomst- och förmögenhetsskatten med samma belopp.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Även om, såsom annars brukar vara fallet, när sista budgetbehandlingen för året äger rum i riksdagen, de flesta av ledamöterna icke nu ha rest hem, så förefaller det dock, som om intresset för dessa frågor inte vore så stort, som man ju från alla håll egentligen anser, att det borde vara. Detta hänger kanske samman med att när dessa frågor komma till kamrarna från utskottet, ha meningarna redan brutit sig mot varandra och man har bildat sig en uppfattning om dessa frågor, varför den debatt, som föres i kamrarna, kanske inte har så stort inflytande på hur man tänker rösta. Men eftersom hela motiveringen för den framlagda finansplanen måste göras ganska kort och på grund av att efter framläggandet av densamma vissa nya uppslag ha kommit fram, är det kanske ändå nödvändigt att jag här försöker att i stora drag redogöra för hur regeringen har sett på situationen och hur den har kommit fram till den plan, som nu är godkänd av utskottsmajoriteten.

Det finns två skiljelinjer i det nuvarande läget. Den ena linjen går mellan dem, som anse, att man skall täcka hela kostnaden för de extra försvarsanslagen på 70 miljoner kronor med hjälp av löpande inkomster för nästa budgetår, och dem, som mena, att en del av denna kostnad bör täckas genom att man tar in anspråk vad som ändå bör kallas för reserver — jag skall närmare ingå på detta senare. Vidare finns det en skiljelinje även inom den grupp, som anser, att hela kostnaden bör täckas med hjälp av löpande inkomster. Medan man inom regeringen och de partier, vilkas representanter i utskottet anslutit sig till majoritetsförslaget, anser, att hela beloppet skall tagas ut i bolagsskatt, inkomstskatt och förmögenhetsskatt, så föreslås ifrån folkpartiets sida, att en del av kostnaderna i stället skall täckas genom en indirekt beskattning, i detta fall genom 40 öres höjning av spritskatten.

Jag skall först säga några ord om den meningsskiljaktighet, som råder mellan folkpartiets representanter å ena sidan och regeringspartiernas representanter å den andra.

Det är klart — ingen skall förneka det — att i en situation sådan som den nuvarande, vilken karakteriseras av stigande statsutgifter, kan ingen vägra att tänka sig, att ökade statsinkomster även anskaffas genom höjning av spritskatterna. Om den starka stegring av statsutgifterna, som under de senaste åren har skett, kommer att fortsätta i framtiden, är jag övertygad om att de skattehöjningar, som måste komma till stånd, inte kunna inskränkas till höjningar av de direkta skatterna, utan att man även måste tillgripa höjningar av vissa indirekta skatter, bland dem säkerligen också spritskatterna. Men frågan om spritskatterna är sedan gammalt en mycket ömtålig fråga, och den rullar upp många olika problem. Spritskatten är emellertid inte, såsom jag tror med rätta har kunnat sägas i den kungl. propositionen, en skatt, som naturligt lämpar sig för att användas för täckande av sådana kostnader, som ändå i stort sett måste betraktas såsom engångsutgifter.

När förslaget om de nya stora försvarsanslagen lades fram, fanns det nog en ganska allmän mening både i riksdagen och runt om i landet därom, att man borde överväga att täcka kostnaderna för dessa försvarsutgifter genom uttagandet av en särskild skatt, något slags värnsskatt. Att man emellertid

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

inte har behövt införa alldeles nya skatteformer, är beroende på att man har haft den möjligheten att genom vissa procentuella höjningar av de ännu detta år kvarstående direkta skatterna anskaffa det erforderliga beloppet. Men utgångspunkten för tanken på en värnsskatt är utan tvivel, att den i största möjliga utsträckning skulle uttagas av dem, som ha vad man skulle kunna kalla extra tillgångar. Herr Andersson i Rasjön tyckte, att det vore stötande att tänka sig, att vederbörande i sådant fall skulle behöva taga av sin förmögenhet för att täcka denna utgift. Det förefaller emellertid mig, som om det i ett sådant läge som det nuvarande inte vore något stötande att man vädjade till folk, som har förmögenhet, och sade: »Även om edra inkomster gå åt till en konsumtion, som ni inte vill minska, är det verkligen på sin plats att ni tar av edra besparingar för att här ge åt hela landet ett handtag.»

När jag trots denna min uppfattning har ansett, att även den vanliga inkomstskatten bör höjas, är det av det psykologiska skälet, att det inte är riktigt att i ett läge, då medel krävas för ordnande av en sådan uppenbarligen gemensam angelägenhet som förstärkning av försvaret, ge medborgarna det intrycket, att den stora massan av skattebetalare inte har med saken att göra. Jag tror, att det är riktigt, att man klart säger ut att detta är en sak, som rör alla medborgare och att — jag vill inte dölja det — den stora massan av medborgare bör få klart för sig, att ett sådant starkare militärt försvar med därav föranledda ökade utgifter, som man begärt, inte kan åstadkommas för ingenting. När staten tar på sig en så väldig ny utgift, som det här gäller, bör den stora massan av skattebetalare bibringas en känsla av att detta inte kan ske utan att alla göra vissa uppoffringar. Det är därför, som jag med stor tillfredsställelse har sett, att utskottet fullständigt enhälligt har avvisat den utom riksdagen framkastade tanken att man skulle täcka praktiskt taget hela kostnaden för de extra försvarsanslagen genom att taga, såsom det säges, av hopsamlade medel och därigenom ge svenska folket den föreställningen, att man kan tillföra det militära försvaret 50 miljoner kronor, utan att det kostar medborgarna ett öre. Jag tror, att det hade varit en olycklig utveckling och en dålig pedagogik, om man förfarit så, och jag är utskottet tacksam för att det enhälligt gått in för att inte använda denna metod.

Under sådana förhållanden har jag ansett det vara riktigt att föreslå en höjning av den vanliga inkomstskatten med inte mindre än 10 enheter. Det alternativ, som herr Kilbom nyss talade om, skall jag inte närmare ingå på. Vid en avvägning förefaller det ändå inte alldeles oskäligt att man av samtliga skattebetalare tar ut 15 miljoner kronor i vanlig inkomstskatt, när man tar ut 15 miljoner av det mindre antal personer med över 50,000 kronor i förmögenhet, vilka betala särskild förmögenhetsskatt, och när man tar ut över 20 miljoner av bolagen. Man får kommo ihåg — det skall icke någon på vår sida förneka — att även denna ökning på 15 miljoner av den direkta inkomstskatten till relativt liten del betalas av de minsta inkomsttagarna.

Men just detta förhållande, att det är en relativt liten del av ökningen, som faller på de minsta inkomsttagarna, utgör det andra skälet för att man inte bör tillgripa en höjning av spritskatten i detta fall. Jag bortser då alldeles från den uppfattning, som de hysa, vilka mena, att man skall minska den särskilda förmögenhetsskatten med 7.5 miljoner kronor och att i stället de, som köpa sin liter sprit i månaden, skola betala detta belopp. Jag tror inte, att den tanken har så starka sympatier i denna kammare. Däremot kan jag mycket väl förstå dem, som säga: varför kan man inte taga ut 7.5 miljoner kronor i form av höjd spritskatt för att därigenom minska den vanliga inkomstskatten för en stor mängd skattebetalare? Man får då emellertid komma

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

ihåg, att även om det här rör sig om relativt små skattehöjningar, är det ändå på det sättet, att en höjning av spritskatterna har en helt annan verkan än en höjning av den vanliga inkomstskatten. Jag satt här för en stund sedan och gjorde några mycket grova beräkningar för att få en föreställning om denna sak. Om man tänker sig en liten inkomsttagare på landsbygden, en lantarbetare eller mindre jordbrukare, med en inkomst på t. ex. 1,200 kronor, så får han, om han inte har familj och avdragen inte äro större än att det beskattningsbara beloppet utgör 250 kronor, betala en skatt på något över 12 kronor. En höjning av inkomstskatten med fem enheter, alltså med ungefär 3 procent, innebär att han skulle få en ökad skatt av ungefär 37 öre. Om däremot spritskatten höjes med 40 öre per liter och han konsumerar en liter sprit i månaden, får han betala ungefär 5 kronor i extra skatt. Nu har jag börjat med en inkomst av 1,200 kronor, men fortsätter jag uppåt, visar det sig att för skattebetalare med en inkomst av åtminstone upp till 5 å 6 tusen kronor, även om vi tänka oss att de ha rätt till litet större avdrag och inte konsumera mer än en liter sprit i månaden, medför en höjning av spritskatten faktiskt större bördor än en höjning av den vanliga inkomstskatten.

Nu vill jag säga till den grupp av kammarens ledamöter, som jag vet här är talrikt representerad och som är intresserad av en höjning av spritskatten ifrån andra synpunkter, nämligen inte för att staten skall få större inkomster utan för att man skall minska spritkonsumtionen, att detta problem inte här är aktuellt. Det har uttryckligen sagts ifrån av de reserveranter inom utskottet, som tillhöra folkpartiet, att man inte önskar en höjning av spritskatterna för att minska spritkonsumtionen och därmed statens inkomster av spritskatterna, utan man förutsätter att konsumtionen skall förbli i stort sett oförändrad. Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om det inte vore mycket skäl i att rulla upp hela problemet om spritbeskattningen. Det förefaller mig, som om vi skulle kunna uppskjuta den saken, till dess en ny avvägning mellan de direkta och indirekta skatterna måste göras, därför att nya medelsbehov äro för handen.

Om det alltså är på det sättet att jag inte anser, att det är skäl i att nu företaga en höjning av spritskatterna, är för mig den verkligt betydelsefulla frågan, om man skall täcka de här ifrågavarande nya utgifterna på det sätt, som Kungl. Maj:t har tänkt sig, nämligen av löpande inkomster, eller om man skall välja den väg, som från högerreservanterna anvisats. Då jag nu övergår till denna fråga, skall jag först be att få svara på vad herr Anderson i Norrköping sade.

Herr Anderson i Norrköping har alldeles rätt i att när det föreligger så små skillnader i uppfattningen, som det här egentligen gör, nämligen huruvida 15 miljoner kronor skola tagas ut på det ena eller andra sättet, blir det i stor utsträckning en, jag vill inte säga ren omdömesfråga, men dock en omdömesfråga, hur detta skall ske, och jag förstår mycket väl, om man låter balansen väga över åt ett annat håll, än jag själv anser vara riktigt. Men det som ligger bakom denna motsättning är kanske inte i så liten grad en olika optimistisk uppfattning om framtiden. Det är ju inte ovanligt, att den nuvarande regeringen beskylls för alltför stor optimism, men i detta fall kan väl ingen misstaga sig på att det är regeringsförslaget, som innebär ett försiktigare ställningstagande. Anledningarna till, att det är skäl i att i detta ögonblick vara försiktig, äro många, men innan jag går in på dem, skall jag emellertid be att få säga några ord om de utvägar, som överhuvud taget stå till buds, för att slippa taga ut 15 miljoner på skattevägen.

Man kan, såsom herr Anderson i Norrköping nämnde, taga ut ytterligare,

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

låt mig säga, 7 å 8 miljoner kronor från domänverket och man kan taga ut ytterligare 7 å 8 miljoner kronor från statens järnvägar. Men hur förhåller det sig med dessa tillgångar? Vad den sistnämnda beträffar, vill jag erinra om, att statens järnvägar ha en garantiöverenskommelse med Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, som innebär att de skola ha en viss inkomst på den fraktade malmen. Men erfarenheten har lärt, att inkomsten av dessa malmfrakter är ytterligt olika på grund av konjunkturväxlingarna, och därför har järnvägsstyrelsen anhållit och också fått tillstånd att av överskotten under de goda åren fondera så mycket, att det finns en viss trygghet för att även under de följande säkerligen sämre åren kostnaderna för dessa malmfrakter skola kunna täckas. Det förefaller alldeles uppenbart, att man inte under sådana förhållanden, om det inte är alldeles nödvändigt, bör hindra järnvägsstyrelsen att göra en konsolidering för att vara rustad för en konjunkturväxling.

Var och i denna kammare vet, att man under de senaste krisåren — det gäller inte den nuvarande regeringen som sådan, men väl en del av dess ledamöter, som sutto med i dåvarande regering — inte visade någon större rädsla för att taga engångsinkomster och reserver i bruk, om man därigenom kunde balansera budgeten och undvika en skattehöjning. Det är således inte av några principiella skäl, som man nu inte velat taga i anspråk dessa medel, utan därför att man anser att dessa inte böra tillgripas, förrän verkligt svåra förhållanden råda.

Detsamma gäller i ännu högre grad den reserv, som har upptäckts inom domänverket. Det är dock inte på det sättet, att domänverket under det förflutna året har haft 7—8 miljoner kronor större inkomster, som man nu vill fondera. Det är i stället på det sättet, att domänverkets virkeslager har en gång nedskrivits till mycket lågt värde. Vid utredning härom har man emellertid ansett, att det inte vore nödvändigt, att domänverket hade sitt lager nedskrivet till ett så lågt värde, utan att lagret borde upptagas till dagspriser, och genom att så skett, har det naturligtvis uppstått en tillgång. Men det är ändå — det vågar jag säga — rätt stötande att tillgripa en sådan tillgång i ett läge, där man inte kan åberopa mycket, mycket starka skäl för att så sker.

Om det sålunda måste möta betänkligheter att gå den väg, som högerreservanterna i detta avseende föreslå, är emellertid det väsentliga, hur man bedömer såväl konjunkturläget som det budgetära läget. Herr Ivar Anderson sade med viss rätt, att läget nu inte var detsamma, som då budgeten gjordes upp före jul och då den lades fram i januari, och han menade, att man därav skulle kunna draga den slutsatsen, att även om det tidigare inte varit skäligt att göra mindre avskrivningar och taga i bruk de tillgångar, jag här omnämnt, så vore man nu i ett vida svårare läge och hade alltså skäl för att göra det. Men om läget nu är sådant, att det är anledning att se mörkare på budgetutsikterna, utgör väl detta också ett skäl för att man inte förbrukar reserver, som det kan vara mycket tacknämligt att ha ett följande år.

Låt mig i detta sammanhang bara erinra om hur det står till med *en* stor huvudtitel, nämligen försvarshuvudtiteln. Jag tar det exemplet, därför att herr Ivar Anderson har, visserligen mera i förbigående, antytt, när det gällde denna utgift på 7.6 miljoner kronor, som egentligen var avsedd att ske ett senare år, kanske 1941, men som vi nu i stället beslutat skall ske under budgetåret 1938—1939, att man hade forcerat en utgift, som vore beräknad att göras om några år, och att det därför inte vore så farligt, om man inte täckte den på nästa budgetårs stat. Ja, kammarens ledamöter komma nog ihåg vad vi beslöto 1936. Vi beslöto då en härordning, som i princip, hette det, skulle draga en kostnad av 148 miljoner kronor, vilken dock med visst till-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

lägg skulle gå upp till 156 miljoner kronor. Men desutom beslöt man att påskynda anskaffningen av materiel under de närmaste tre åren, därför att man räknade med att tiderna då skulle vara goda. Det var 16—17 miljoner, som skulle tagas ut under vart och ett av dessa tre år, och när man kom fram till budgetåret 1939—1940, skulle det således inträda en lättnad i fråga om utgifterna, genom att denna post på 17 miljoner då försvunne. Visserligen skulle vi under tre år få en budget mellan 170—175 miljoner kronor, men därefter komme den att minskas till det normala beloppet, 156 miljoner kronor. Alltså räknade vi 1936 och kanske också 1937 med att budgetåret 1939—1940 skulle anslagen under försvarshuvudtiteln ha gått ned till mindre än 160 miljoner kronor.

Denna situation är nu alldeles förändrad. Jag talar inte om de 70 miljonerna i särskilda försvarskostnader, men på grund av de beslut, som redan äro fattade, om att täcka vissa merkostnader, ökade utgifter för flyget, så komma — jag skulle nog våga säga — de där 17 miljonerna, som man räknade med för att sänka budgeten, helt säkert att försvinna. Sedan ha vi visserligen inte beslutat något angående flottans ersättningsbyggnad, men ingen kan dölja för sig att det belopp, som för detta ändamål beräknades i 1936 års budget, är alldeles för litet. Om jag bara går ut ifrån de förslag, som nu äro föremål för diskussion, och räknar med, att något av dessa förslag skall genomföras, om man vidare ser på andra anslag, som redan nu med bestämdhet kunna sägas komma att gå in i 1939 års budget under fjärde huvudtiteln, så hoppas jag, att inte kammaren blir förskräckt, när den får höra, att i stället för de 156 miljoner, som man teoretiskt räknade med 1936, torde denna budget, utan några sådana anslag som de 70 miljonerna i år, komma att gå upp emot 200 miljoner, d. v. s. 40 miljoners ökning utöver vad vi 1936 beräknade. Jag skall inte uttala någon som helst spådom om, huruvida det inte följande år kan komma, om inte samma anslag som det här engångsanslaget, men ändå i alla fall öknings, som vi inte nu kunna överblicka. Att i ett sådant läge skjuta på utgifter och ta i användning reserver, förefaller mig inte att vara den riktiga metoden.

När därtill kommer, att vi stå inför en konjunkturedgång, som alla känna redan börjat och som vi inte veta, i vilken utsträckning vi kunna mildra, fastän vi alla vilja på olika vägar försöka göra det, när, även om denna stagnation inte skulle bli mycket utpräglad, vi dock måste räkna med att de inkomster, som vi nu på olika punkter upptaga, inte komma att flyta in, då vi dessutom ha voterat igenom en krisberedskapsbudget, för vilken ingen täckning är förutsedd på annat sätt än att, när den tiden kommer, då pengarna skola användas, skall man göra förskott, d. v. s. ta av lånemedel, som sedan måste täckas under bättre tider — nog förefaller det i ett sådant läge, att det inte är lämpligt att försöka finna olika utvägar att minska på den börda, som vi ta på oss just nu, i ett läge, som vi ändå alla erkänna vara av ganska glädjande karaktär.

Om man däremot anför, att man får tänka på de verkningar, som en sådan höjning av beskattningen har på näringslivet, så är det klart, att herr Ivar Anderson har rätt, att när jag skrev detta om att man, för att täcka utgifterna, måste göra alla ansträngningar, som äro förenliga med en strävan att inte skada det ekonomiska livet, så har jag utan tvivel i främsta rummet tänkt på vad jag skulle vilja kalla för konsumtionens upprätthållande eller köpkraftens upprätthållande. Jag tror nämligen inte, att den belastning av bolagen, som alla äro ense om, i och för sig är av den storleksordning, att den skulle hindra företagen ifrån att göra de investeringar som de önska. Men utan tvivel kan en höjning av skatterna i ett ömtåligt läge leda människor till att inskränka sina köp och därigenom befrämja en begynnande stagnation. Då finns det an-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

ledning att försöka utvälja skatterna så, att denna inverkan på folkets konsumtion blir så liten som möjligt. Jag tror det är fallet med den extra bolagskatten och jag tror det är fallet med den särskilda förmögenhetsskatten. Höjningen av den särskilda förmögenhetsskatten är ju ganska betydande — det skall jag inte förneka — men jag vill erinra om att när vi beslöt 1936 års härordning, så ansåg riksdagen, jag vill säga enhälligt — ty den reservation, som då förelåg, gick längre — att man skulle höja beskattningen på större inkomster, inte till det dubbla, utan det var väl en förhöjning $2\frac{1}{2}$ gånger. Jag tror sålunda inte, att vi äro utan exempel från den föregående tiden.

Nu är det säkerligen i fråga om förmögenhetsbeskattningen på det sättet, att det inte är sannolikt att en sådan beskattning så starkt påverkar konsumtionen. Vi få komma ihåg, att det är inte förrän man kommit till en nettoförmögenhet på 50,000 kronor, som man skall betala förmögenhetsskatt. Har man alltså 60,000 kronor, betalar man nu en tia, och man skall få betala en tia till. Går man vidare uppåt, som jag gjort i exemplen, och tar en förmögenhet på 150,000 kronor, är förmögenhetsskatten för närvarande 100 kronor, och det skall bli en hundralapp till. Eller låt oss ta herr Ivar Andersons exempel, den som har en förmögenhet på 300,000 kronor. Han betalar nu 400 kronor och skall få betala 400 kronor till. Jag erkänner och jag glömmor inte ett ögonblick, att detta är en pålaga utöver de redan utgående skatterna. Det är alldeles uppenbart, att det är inte bara dessa 400 kronor man får tänka på, utan det är hela den stora mängden av övriga skatter, som är betydande, och det är 400 kronor till. Men jag kan inte tänka mig, att ett sådant tillägg av 400 kronor för den, som äger 300,000 kronor, kommer att påverka hans konsumtion.

När jag kommer till inkomstskatten, förhåller det sig naturligtvis annorlunda. Så fort man kommer till folk, som inte ha stora möjligheter att lägga undan, kommer naturligtvis varje höjning att medföra en minskning av köp av andra varor. Här skulle jag, för att vända tillbaka ett ögonblick till spriten, kunna säga, att har folkpartiet rätt däri, att denna höjning med 40 öre på varje liter inte skulle påverka konsumtionen, så betyder det helt enkelt att folk får ge 40 öre mera för sin sprit — de köpa lika mycket som förut — och dessa 40 öre kunna de inte använda till att köpa andra varor. Således, där måste inträda, såvitt jag förstår, en minskning av deras köpkraft gentemot andra, nyttiga varor.

Med dessa här framlagda utgångspunkter tror jag, att den väg, som utskottet har gillat, är den som är att föredra. Det har sagts, att man får tänka på, hur det påverkar näringslivet. Man har talat om hur det kan påverka besparingarna, kapitalbildningen o. s. v. Jag skall inte trötta kammaren mer än några minuter till, men låt mig ta ett litet exempel. Det som i fråga om förmögenhetsskatten skiljer majoriteten och minoriteten är, att majoriteten anser att man skall kunna ta ut av förmögenheter 15 miljoner, under det att minoriteten vill ta ut $7\frac{1}{2}$ miljoner, d. v. s. hela det belopp, om vilket det kan röra sig, som eventuellt skulle kunna minska kapitalbildningen, är $7\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Jag vet inte, hur mycket man kan anse, att Sveriges nationalinkomst för närvarande rör sig om, men om vi räkna med mellan 8 och 10 miljarder och vidare, för att vara försiktig, antaga att 10 % av denna sparas, så betyder det 800 eller 900 miljoner eller möjligen 1 miljard om året. Det är alldeles uppenbart, att summor av den storleksordning, varom striden nu står, inte kunna ha någon betydelse för kapitalbildningen i landet.

Däremot — och det är det sista jag vill säga — skulle jag tro att det har en viss betydelse, att vi i stort sett kunna säga att vårt ekonomiska läge här i

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

vårt land är så starkt, att till och med en belastning av den storleksordning, som det här är fråga om — t. o. m. en omedelbar oväntad ökning av hela utgiftssumman på 70 miljoner kronor, som skulle kräva ett ytterligare tillskott på 50 miljoner kronor — anse vi oss kunna täcka direkt. Jag tror, att känslan av att man härigenom stryker under både viljan att bereda sig, att inte skjuta något på framtiden, och sin förvissning om att svenska medborgare äro villiga att offra och ha förmåga att offra, är av så stort värde, att det icke är skäl att för dessa eventuella 15 miljoner i minskade kostnader, som högerns reservation skulle innebära, avstå ifrån känslan att här har man gjort ett krafttag. Man har visat, att man kan göra det, man har visat att man vill göra det.

Herr **Kilbom**, som nu för kort genmäle erhöll ordet, anförde: Herr talman! Jag har med verkligt intresse åhört finansministerns både undervisande och klara exposé över situationen. Till 99 % äro vi nog ense. Den lilla procent, som återstår, vill jag ge en liten replik i.

Finansministern uttryckte farhågor för att, om man skulle lägga ökade bördor på bolagen, man kunde räkna med att detta medförde minskade inköp av maskiner, vilket alltså skulle påskynda krisen. Jag fäster uppmärksamheten på, att bara de 19 bolag, som ligga till grund för mina siffror, ha i vinstsaldo, observera inte i reservfond, efter utdelning av fjolårets vinst kvar 45 miljoner kronor. När 19 bolag, herr talman, ha det och därtill ha reservfonder, förnyelsefonder o. s. v., ur vilka de ju ta för likvidation av inköp, då ifrågasätter jag, om det är något som helst skäl för farhågan att en ytterligare belastning av bolagen med 7 1/2 miljon kronor i extraskatt skulle minska deras möjligheter till inköp. Jag tror att de 7 1/2 miljonerna för hela det svenska bolagsväsendet inte spela någon som helst roll, och jag finner de synpunkter, som jag förut anförde, alltjämt motiverade.

Vidare yttrade:

Herr **Nilson** i Eskilstuna: Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att inlåta mig på det föreliggande förslaget i dess helhet utan för att få säga några ord till herr Adolv Olsson i Gävle med anledning av det uttalande han gjorde.

Han sade — och däri är jag fullkomligt ense med honom — att varje yrkande, då det gäller höjd spritskatt, bör sikta till ökad nykterhet. Jag kan försäkra herr Olsson, att detta föresvävade också riksdagens nykterhetsgrupp, då den beslöt motionera i frågan, ty det är riksdagens nykterhetsgrupp, som motionerat. Motionen i andra kammaren är ju underskriven inte bara av folkpartister utan även av en medlem av ett av regeringspartierna. Varför har inte reservationen då, menar herr Olsson, tagit sikte på konsumtionsminskning? Jag har ingen anledning att diskutera formuleringen av reservationen, men vi ha en allmän känsla av att om inte konjunkturen dalar för våldsamt, vågar man inte förvänta någon minskning av spritkonsumtionen, därtill är njutningslystnaden allt för dominerande i nutiden. Men, herr Olsson, om vi skulle lyckas med denna lilla åtgärd att hejda en konsumtionsökning, vilken är att befara, ty kurvan stiger undan för undan, har väl förslaget nykterhetsvärde! Det är det vi sikta till jämsides med att i någon mån reglera den föreliggande finansplanen. Det synes mig — jag vågar säga det fastän jag vet, att den jag vänt mig emot inte fäster så mycket avseende vid den punkten — som om herr Olssons argument mot en höjd spritskatt i detta sammanhang verkar ganska mycket av de obotfärdigas förhinder.

Medan jag väntade på ordet, hade jag nöjet att få höra finansministerns som

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

alltid så väl upplagda anförande, och då blev jag överraskad att finna, hur öm han var mot de små inkomsttagarnas repartisering för en stegrad inkomst av spritskatten. Denna ömhet var i sanning anmärkningsvärd. Han menade, att genom en höjning av inkomstskatten skulle vederbörande i det exemplifierade fallet drabbas av en ökad skatt på 57 öre eller vad det var. Men han sade inte, att man tvingade den stackaren att betala, annars kommer exekutionsbetjänten, under det att den där femman, som föresvävade finansministern som extra på-laga för denna mindre inkomsttagare, som han skulle betala genom spritbola-get, den får han lämna frivilligt, om det tilltalar honom, annars slipper han. Det är en väsentlig skillnad.

Herr talman! Jag har haft tillfälle att tidigare instämna i herr Anders-sons i Rasjön yrkande.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag skulle bara i anledning av finansministerns anförande, som delvis innebar ett instämmande i de syn-punkter jag anført, delvis var polemiskt mot dessa, vilja understryka, att fi-nansministern medgav, att det icke fanns någon principiell invändning att göra mot det förslag till finansiering av de extra försvarsutgifterna, vilket jag till-lätit mig framställa. Finansministern erkände, att de inkomstposter jag pek-
kat på komme regeringen kanske att behöva taga i anspråk. Han hade således ingen invändning mot själva metoden. Det betyder, att motsättningen reduce-ras till, som han själv uttryckte det, vad som var mest försiktigt, hans förslag eller mitt, med hänsyn till det läge, i vilket vi nu försatts. Finansministern menade då, att den förändring, som inträtt sedan i höstas, icke bara är den jag pekat på, nämligen att vi fått väsentligt ökade utgifter, som vi måste täcka, utan också att framtidsutsikterna försämrats vad inkomsterna beträffar. Ja, det har jag också understrukit i mitt anförande. Men när jag väger dessa oli-ka synpunkter mot varandra, kommer jag till den uppfattningen, att man just kan visa försiktighet genom att undvika att i nuvarande läge så starkt skärpa den direkta beskattningen, som här föreslagits. Kan man undgå detta, kan man nöja sig med något mindre utan att därmed bryta mot vad vi kalla sunda budgetprinciper, är detta enligt min mening försvarligt även som försiktighets-åtgärd, och jag konstaterade med tillfredsställelse, att finansministern icke ha-de någon invändning att göra mot den av mig föreslagna metoden.

Finansministern ville till slut reducera motsättningarna på det sätt, som jag känner så väl till från föregående debatter. Man säger: majoriteten vill taga ut 15 miljoner genom den särskilda förmögenhetsskatten och minoriteten vill taga ut 7.5 miljoner; är det då så mycket att bråka om? Det är alltid så, om minoriteten av tvingande nödvändighet eller av andra skäl vill gå till mötes något steg, att det skall heta: varför kunna ni icke lika väl taga steget fullt ut? Bakom detta förslag ligger emellertid ett övervägande, som jag tror mig ha motiverat i mitt första anförande. Det är klart, att en så stark skärpning av den direkta förmögenhetsskatten, som här föreslagits, icke kan undgå att få ogynnsamma verkningar, och jag hade ett intryck av att finansministern själv medgav detta. Han talade om sin oro för den skärpta beskattningens inverkan på konsumtionsförmågan, men han menade, att verkningarna egentligen endast behövde befaras när det gällde den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskattens höjning. Men jag vill fästa uppmärksamheten på att det är just dessa skilda ökningar tillsammans, som utgöra faran. Det är fördubblingen av den sär-skilda förmögenhetsskatten i förening med ökningen i den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten, som jag fruktar kan medföra det resultat, som fi-

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.
(Forts.)

nansministern tydligen icke var alldeles blind för, nämligen att verka konsumtionsbegränsande. När han talade om att förmögenheten komme rätt lindrigt ifrån det hela, ber jag få understryka — det förvånar mig, att han icke själv gjorde det — att förmögenheten träffas icke bara av den särskilda förmögenhetsskatten utan också av den höjning av den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten, i vilken som vi alla veta, ingår $\frac{1}{60}$ av förmögenheten. Det är just denna dubbelsidiga verkan av de nya skatterna, som jag är rädd kommer att bli ogynnsam, och jag har ett starkt intryck av att debatten här icke kunnat vederlägga de synpunkter, som från vårt håll framförts. Det har icke bestritts, att vårt förslag står i överensstämmelse med försiktiga och sunda principer, och det har icke heller kunnat bestridas, att de farhågor vi ha uttalat för den skärpta direkta beskattningen äro befogade.

Herr Olsson i Gävle medgav också, att han icke hade något direkt principiellt att invända mot den metod, som här är föreslagen, men även han pekade på att man borde vara försiktig. Ja, det äro vi alla ense om att man bör vara i nuvarande läge. Men man behöver icke driva försiktigheten ensidigt och bara tänka på hur staten skall på bästa sätt kunna förstärka och förkovra sina finansiella resurser, utan man måste också i någon mån tänka på skattebetalarna. Detta är också ett led i en klok och försiktig politik.

Herr Andersson i Dunker: Herr talman! Jag kan icke annat än giva uttryck åt en känsla av förvåning över den energi, med vilken herr Anderson i Norrköping som talesman för reservanterna går emot en finansiering av de försvarskostnader det här är fråga om på sätt propositionen och utskottsmajoritetens föreslagit. Alla känna vi till, huru högerpartiet under gångna år kanske mer än några andra kämpat för och yrkat på att vi skulle stärka våra försvarsanstalter. Nu har man under förhållandenas tryck från regeringens sida föreslagit åtgärder, som gå längre än väl kanske någon av oss bara för rätt kort tid sedan skulle vågat tänka vara möjligt. När man då föreslår, att dessa kostnader skola tagas i allt väsentligt genom direkta skatter — ja i sin helhet, kan man säga, om vi räkna med att de 19 miljoner vi ha besparade också kommit från det hållet — skulle det då icke ha varit en tanke och ett beslut, som alla skulle ha förstått och uppskattat, om man från högerhåll sagt: vi gå med på detta, och vi äro villiga att här finansiera alltsammans på en gång och betala dessa försvarsåtgärder. Jag tror, att det skulle ha varit en ståndpunkt, som ingen kunde ha klandrat. Jag kan icke tänka mig att de som här komma att drabbas mest, de stora förmögenhetsägarna, skulle ha rest någon egentlig opposition mot en sådan åtgärd.

Som sagt: jag kan icke annat än uttrycka min förvåning över den ståndpunkt särskilt högern intagit i detta fall.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag måste säga, att min förvåning icke är mindre över det anförande herr Andersson i Dunker nu höll. Saken är den, att vi inom bevillningsutskottet ha övernått möjligheten av att komma fram till en samförståndslösning i denna fråga. Vi ha från alla håll varit ense om att det skulle varit glädjande, om vi kunde komma fram med ett enhälligt förslag till finansiering av dessa extra försvarsutgifter. Jag tillät mig lägga fram ett förslag, som från herr Anderssons i Dunker sida accepterades, och detta förslag är detsamma som nu föreligger i reservationen. Att herr Andersson i Dunker då kan komma med en förebräelse av det slag han riktat mot högern, förvånar mig på det allra högsta.

Ang. förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938.

(Forts.)

Här har icke förut i dag använts ett enda partipolitiskt ord i denna debatt. Det har varit herr Andersson i Dunker förunnat att leda debatten in på det spåret. Jag skall icke fortsätta på samma väg, men jag beklagar, att den glädjande enighet, som rått i utskottet vid behandlingen av frågan, och den stora saklighet, som visats på olika håll, skall hotas i debattens sista stund på sätt här har skett.

Herr Andersson i Dunker: Herr talman! Jag har i utskottet anslutit mig till tanken, att man skulle göra ett försök att uttröna, om man kunde vinna enighet på en linje sådan som den herr Anderson i Norrköping skisserat. Inför de upplysningar, som vi fingo och som vi i vidare omfattning fått här bekräftade av finansministern, har det visat sig, dels att det icke fanns förutsättningar att komma till enighet i denna sak, dels att det föreligger ett sådant betydande behov av penningmedel för olika ändamål i fortsättningen, att det icke är någon som helst anledning att nu gå in på den linje herr Anderson i Norrköping är förespråkare för.

Att tala om att jag lett in debatten på partipolitiska spår kan ju herr Anderson i Norrköping göra, men jag tror, att jag icke är ensam om den förvåning, som jag gav uttryck åt nyss.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag måste be att ännu en gång få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk för denna lilla episod. Det var icke så, att det var några nya upplysningar av finansministern, som kom herr Andersson i Dunker att ändra mening. Under debatten i utskottet framfördes även av herr Andersson i Dunker betänkligheter mot en skärpt förmögenhetsbeskattning. Sedan det lilla medlingsförsöket strandat, förklarade herr Andersson i Dunker, att han anslöte sig till utskottsmajoritetens ståndpunkt. Detta är vad som skett.

Härmed förklarades överläggningen avslutad. Herr förste vice talmanen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den av herr Anderson i Norrköping m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen; samt 3:o), bifall till den reservation, som avgivits av herrar Elof Andersson och Johanson i Huskvarna; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Herr talmannen, som nu återtog ledningen av förhandlingarna, yttrade: Jag får för kammaren anmäla, att jag utfört det mig lämnade uppdraget att i anledning av prinsessan Desirées födelse till Hans Maj:t Konungen, Deras Kungl. Högheter Kronprinsen och Kronprinsessan samt Hertigparet av Västerbotten framföra kammarens lyckönskningar; och hava dessa anmodat mig att betyga kammaren deras hjärtliga tacksamhet härför.

Detta yttrande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 10.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938 ävensom en i ämnet väckt motion.

I en den 4 januari 1938 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 37, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt

Ang. förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938.

Ang. förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938. (Forts.)

utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938.

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats en i anledning av propositionen inom andra kammaren väckt motion, nr 186, av herr *Brädefors m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 37 angående förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938 med i motionen angiven ändrad lydelse av 2 § i förordningen.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 37 samt med avslag å motionen II:186, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Brädefors: Herr talman! Jag har redan tidigare vid behandlingen av den statliga beskattningen motiverat våra synpunkter på densamma och speciellt på höjningen av inkomstskatten för de lägre inkomstagarna, varför jag icke behöver upprepa dessa utan endast ber att få yrka bifall till den av oss väckta motionen nr 186.

Herr Anderson i Norrköping: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till motionen II:186; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 11.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å aktiebolags inkomst; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 12.

Ang. visst tillägg till omsättnings- och utskänknings-skatten å spritdrycker för partiell finansiering av det i Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande anslaget.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 37, i anledning av väckta motioner om visst tillägg till omsättnings- och utskänknings-skatten å spritdrycker för partiell finansiering av det i Kungl. Maj:ts proposition, nr 307, angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande anslaget.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade, i anledning av propositionen nr 307 angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande väckta motioner, nr 348 i första kammaren av herrar *Bergman* och *Johan Larsson* samt nr 500 i andra kammaren av herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.* hade hemställts »att riksdagen måtte besluta, att för partiell finansiering av det i Kungl. Maj:ts proposition nr 307 äskade anslaget upptages ett tillägg å 1 krona pr liter till omsättnings- och utskänknings-skatten å spritdrycker».

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I: 348 av herrar *Bergman* och *Johan Larsson* och II: 500 av herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.* icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ang. visst tillägg till omsättnings- och utskänkningskatten å spritdrycker för partiell finansiering av det i Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsberedskapens omedelbara stärkande äskade anslaget. (Forts.)

Reservation hade avgivits av herrar *Elof Andersson* och *Johanson* i Huskvarna.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Andersson** i Rasjön: Herr talman! Med hänvisning till vad jag under mitt föregående anförande yttrade ber jag att få yrka bifall till den av herrar *Elof Andersson* och *Johanson* i Huskvarna avgivna reservationen, dock med den ändringen, att höjningen av omsättningsskatten sättes till 30 öre i stället för som i reservationen föreslagits 40 öre. Sedan kammaren nu beslutat, att den särskilda förmögenhetsskatten skall uttagas i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition, finns det ju icke behov av det skatteuttag på sprit, som skulle följa av en höjning av omsättningsskatten med 40 öre.

Herr **Olsson** i Gävle: Herr talman! Då det, som den siste ärade talaren sade, icke längre finns något behov att täcka de 51 miljoner, som det här varit fråga om, genom skärpning av spritskatten, hemställer jag, under hänvisning till vad som yttrats under debatten om bevillningsutskottets betänkande nr 34, om bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till det av herr *Andersson* i Rasjön under överläggningen framställda yrkandet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 13.

Föredrogs vart efter annat:

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 77, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till ändring i vissa delar i reglementet för riksgäldskontoret;

nr 78, angående instruktion för nästkommande riksdags bankoutskott;

nr 79, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning med förslag till avlönings- och pensionsstat för riksbanken;

nr 80, angående ersättning åt sekreteraren i kamrarnas enskilda utskott;

nr 81, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förslag till vissa ändringar i bankoreglementet; och

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om upphävande av 11 § civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442) m. m.;

bevillningsutskottets memorial och betänkande:

nr 38, angående ersättning åt av utskottet vid behandling av vissa ärenden anlitade biträden; och

nr 39, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1938/39, m. m.; samt

budgetdeputerades memorial angående arvode åt deputerades sekreterare.

Vad utskotten och budgetdeputerade i dessa utlåtanden och memorial hemställt bifölls.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

utrikesutskottets memorial, nr 10, angående ersättning till dess tjänstemän m. fl.;

andra lagutskottets memorial, nr 61, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande andra lagutskottets utlåtande nr 58 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om semester m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; samt

jordbruksutskottets memorial:

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen m. m.; och

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till övergångsstat för budgetåret 1937/38.

§ 15.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 393, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond jämte i ämnet väckta motioner;

nr 394, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938 ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 395, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1938;

nr 396, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å aktiebolags inkomst; samt

nr 397, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1938/39, m. m.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning, att första kammaren i ärendena fattade enahanda beslut som andra kammaren.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen från sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet:

nr 390, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område; och

nr 391, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av trädgårdsnäringen m. m.;

från bevillningsutskottet:

nr 392, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m.;

från bankoutskottet:

nr 368, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m.;

nr 369, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för dels vissa befattningshavare vid folktandvården, dels ock viss personal vid sjömanshusen m. m.; och

nr 370, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till sjömanshusen m. m., i vad avser pensions- och understödsväsendet för sjöfolk samt anslag under elfte huvudtiteln; samt

från andra lagutskottet:

nr 427, i anledning av väckt motion angående behandlingen av politiska flyktingar i vårt land.

Vidare anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bankoutskottet:

nr 379, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning av allmänna familjepensionsreglementet å lärare vid statens undervisningsväsende m. fl.;

nr 380, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443) m. m.;

nr 381, i anledning av väckta motioner om provisorisk pensionsförstärkning åt pensionerade befattningshavare i statens tjänst m. m.;

nr 382, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1938/39, i vad rör pensionsväsendet;

nr 383, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

nr 384, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1938/39 till pensionering av civila tjänst innehavare m. m.;

nr 385, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i reglementet den 31 december 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt m. m.;

nr 386, angående vissa anslag under elfte huvudtiteln för budgetåret 1938/39; och

nr 389, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade pensionsbestämmelser för lärare vid folk- och småskolor m. fl. jämte i ämnet väckta motioner; samt

från riksdagens kansli:

nr 428, angående utredning om en centraliserad upplysningsverksamhet för ungdomens yrkesvägledning;

nr 429, angående ett livligare samarbete i vetenskaplig undervisning och forskning mellan olika universitet och högskolor i Norden; och

nr 430, angående utredning och förslag i fråga om en friare omflyttning inom Norden.

Slutligen anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag *dels* till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 350, angående val av fullmäktige i riksbanken och suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank; och

nr 351, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret samt suppleanter för fullmäktige i samma kontor;

dels och till riksdagens förordnanden:

nr 352, för bankokommissarien herr Axel Annér att vara fullmäktig i riksbanken;

nr 353, för ledamoten av riksdagens första kammare herr Johan Edvard Björnsson att vara fullmäktig i riksbanken;

nr 354, för bankrådet herr Harald Teodor Magnusson att vara förste suppleant för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 355, för ledamoten av riksdagens första kammare herr Johan Fritjof Ekman att vara andre suppleant för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 356, för ledamoten av riksdagens första kammare herr Elof Andersson i Fältenborg att vara tredje suppleant för riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 357, för ledamoten av riksdagens andra kammare herr Axel Albert Lindqvist att vara fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 358, för ledamoten av riksdagens andra kammare herr Gustaf Henning Andersson i Rasjön att vara fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 359, för ledamoten av riksdagens andra kammare herr Carl Olof Harald Andersson i Dunker att vara förste suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret;

nr 360, för ledamoten av riksdagens första kammare herr Torsten Emanuel Ström att vara andre suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret; och

nr 361, för ledamoten av riksdagens andra kammare herr John Martin Skoglund att vara tredje suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

fru <i>Alvén</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 4 juni,	
herr <i>Österström</i>	› 10 › › › 4 ›	
› <i>Hage</i>	› 6 › › › 8 ›	och
› <i>Erlander</i>	› 6 › › › 4 ›	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.49 e. m.

In fidem
Sune Norrman.